

**Zpráva o plnění Koncepce prevence
a řešení problematiky bezdomovectví
v České republice do roku 2020
za rok 2014**

Praha, srpen 2015

Obsah

Úvod	1
1 Shrnutí plnění opatření v roce 2014.....	3
2 Oblast přístupu k bydlení.....	5
3 Oblast sociálních služeb.....	28
4 Oblast přístupu ke zdravotní péči.....	31
5 Oblast informovanosti, zapojení a spolupráce	37
Příloha č. 1: Seznam zkratk.....	48

Úvod

Cílem předkládaného materiálu je první podrobné zmapování způsobu plnění opatření obsažených v „*Koncepci prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020*“ (dále jen „*Koncepce*“) ze strany jednotlivých gestorů pro rok 2014 a opatření průběžných. Uvedenou Koncepci schválila vláda České republiky (dále jen „*ČR*“) svým usnesením ze dne 28. srpna 2013 č. 666. Koncepce pracuje s různými přístupy řešení problémů osob bez domova s přihlédnutím k míře a diferenciaci jejich problémů. Zahrnuje **témata od podpory přístupu k bydlení a zdravotní péči až po podporu zvyšování informovanosti a spolupráce všech relevantních aktérů**. Záštitu nad zpracováním kapitol věnovaných jednotlivým prioritním oblastem převzali garanti z řad odborné veřejnosti.

Uvedenou Koncepcí **vláda přijala funkční definici bezdomovectví ETHOS** (Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení), vytvořenou Evropskou federací národních sdružení pracujících s bezdomovci (dále jen „*FEANTSA*“), přizpůsobenou na prostředí ČR. Dle definice bezdomovců ETHOS se jedná o souhrnné označení pro heterogenní populační skupinu zahrnující jak viditelné bezdomovce, tj. osoby, které **spí venku** (bez střechy), tak osoby, které v důsledku nemožnosti zajistit si jiné bydlení žijí v **ubytovacích zařízeních pro bezdomovce**, dále osoby, jejichž **bydlení je nejisté**, a také osoby, které žijí v **podmínkách, které neodpovídají minimálním standardům bydlení v daném kulturním a sociálním prostředí**. Východiskem pro prevenci a řešení problému bezdomovectví se tak stal širší, procesuální pohled na problematiku bezdomovectví a nutnost jejího **komplexního, koordinovaného a včasného řešení**.

Na základě výše uvedeného usnesení vlády byl dále vypracován „*Návrh konkrétních kroků a harmonogram k plnění Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020*“ (usnesení vlády ze dne 21. května 2014 č. 366; dále jen „*Návrh realizace Koncepce*“), kterým byly konkretizovány kroky k plnění jednotlivých opatření Koncepce a aktualizovány některé gesce, a to zejména v souvislosti se vznikem úřadu ministra pro lidská práva a legislativu.

Koncepce má přispět k **plnění národního cíle v oblasti boje s chudobou a sociálním vyloučením**, ke kterému se ČR zavázala v rámci **Národního programu reform**, a který zní takto: „*Udržení hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby do roku 2020 na úrovni roku 2008.*“ Česká republika současně vyvine úsilí vedoucí ke snížení počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby o 30 000 osob.

Předkládaný materiál ze své povahy nemá vliv na rovnost žen a mužů. Podrobnější evaluace genderového dopadu jednotlivých opatření výše uvedené Koncepce bude v souladu s Jednacím řádem vlády součástí příštích zpráv o plnění Koncepce.

Koncepce reaguje jak na potřeby ČR, tak i na požadavky EU posílit „zacílené sociální služby na nejvíce znevýhodněné skupiny“. Ve **Strategii Evropa 2020** je bezdomovectví identifikováno jako jedna z nejextrémnějších forem chudoby a sociálního vyloučení. Koncepce byla proto zpracována i v souladu s písemným prohlášením Evropského parlamentu ze dne 16. prosince 2010 o **Strategii EU pro bezdomovectví**.

1 Shrnutí plnění opatření v roce 2014

Plnění opatření, která Koncepce formuluje, je třeba pravidelně vyhodnocovat a vzhledem k měnícím se společenským podmínkám flexibilně aktualizovat či doplňovat. V rámci **Plánu nelegislativních úkolů vlády České republiky na 1. pololetí 2015** bylo ministryni práce a sociálních věcí ve spolupráci s dalšími resorty uloženo vypracovat „**Zprávu o plnění opatření Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020 za rok 2014**“ (dále jen „Zpráva“) a předložit ji vládě k projednání do 30. června 2015.

Vzhledem k tomu, že opatření Koncepce uložila vláda svým usnesením ze dne 28. srpna 2013 č. 666 realizovat ministryni práce a sociálních věcí ve spolupráci s ministryní pro místní rozvoj, 1. místopředsedou vlády pro ekonomiku a ministrem financí, ministrem zdravotnictví, ministrem školství, mládeže a tělovýchovy, ministrem spravedlnosti, ministrem vnitra, ministrem dopravy a ministrem průmyslu a obchodu, oslovilo Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (dále jen „MPSV“) dotčené resorty s žádostí o zaslání podkladů o plnění opatření a o součinnost při vypracování této Zprávy.

Tato Zpráva je členěna podle jednotlivých částí Koncepce:

- **Oblast přístupu k bydlení;**
- **Oblast sociálních služeb;**
- **Oblast přístupu ke zdravotní péči;**
- **Oblast informovanosti, zapojení a spolupráce.**

Materiál byl vypracován na základě obdržených podkladů od všech gestorů jednotlivých opatření.

U každého jednotlivého opatření (číslovaných dle Koncepce, potažmo Návrhu realizace Koncepce) je uveden souhrn plnění od všech odpovědných resortů a institucí. V případě, že se na realizaci opatření podílí více resortů, odpovídají za jejich plnění společně.

Každé opatření obsahuje stanovisko „**Meziresortní pracovní skupiny k monitorování plnění opatření Koncepce**“ (dále jen „**Meziresortní pracovní skupina**“), která je na základě bodu II.2 usnesení vlády ze dne 28. srpna 2013 č. 666 monitorovacím orgánem uvedené Koncepce. V případě, že opatření bylo splněno jen částečně nebo nebylo realizováno vůbec, je navržen další postup.

Monitorováno bylo plnění 31 opatření, u kterých bylo uloženo průběžné plnění nebo jež měla být splněna do 31. prosince 2014. Z uvedených opatření není žádné, které by bylo neplněno. Zcela splnit se podařilo 2 opatření s termínem do konce roku 2014. Částečně bylo plněno 9 opatření.

Prodloužení termínu realizace bylo navrženo u 5 opatření, jejichž termín plnění se nepodařilo dodržet, a to zejména z důvodů posunu termínu předložení související *Koncepce sociálního bydlení* vládě (do září 2015) a posunu termínu předložení *věcného záměru zákona o sociálních pracovnících* vládě (prosinec 2015). Oba tyto materiály jsou pro další plnění Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví stěžejní, poněvadž je na ně navázáno plnění množství opatření.

2 Oblast přístupu k bydlení

Koncepce v oblasti přístupu k bydlení cílem na prvním místě stanovila **standardizaci státní podpory sociálního bydlení**. Pro pozitivní posun v této oblasti je dále nezbytné zajistit **fungující systém prevence bezdomovectví včetně podpory udržení bydlení** pro osoby, které byly bez přístřeší, a bydlení se jim podařilo získat. Důležité je **zavedení nástrojů umožňujících přechod osob ze situace bezdomovectví (včetně substandardního bydlení) do bydlení**. V souvislosti s bydlením stanovila Koncepce jako úkol také zabezpečení **efektivnějšího využívání stávajících nástrojů dávkových systémů**. Role obcí na poli bytové politiky je nezastupitelná, je proto žádoucí **posílení koordinační a plánovací role obce s rozšířenou působností** ve vztahu k osobám v nepříznivé sociální situaci spojené s bydlením **a vytvoření podpůrných nástrojů k jejímu naplnění**.

Nadále bude třeba věnovat pozornost **problému přeplněnosti bytů** (trpí jí až třetina domácností se závislými dětmi) a problematice **ubytoven**. Během let 2010 - 2012 se zdvojnásobil evidovaný počet osob v hmotné nouzi bydlících ve formě bydlení „jiná“, což jsou především ubytovny. Čtvrtina až třetina domácností jednotlivců či neúplných domácností s dětmi má **náklady na bydlení vyšší než 40% jejich příjmu a jejich počet spíše roste**.

Opatření:

5.1.2b Zajištění programů podpory pořízení, rekonstrukce nebo výstavby sociálního bydlení.

Gestor: Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR).

Termín: Plnění v návaznosti na zpracování Koncepce sociálního bydlení (původně III. Q 2014).

Popis opatření: *Stávající podpora poskytovaná Ministerstvem pro místní rozvoj probíhá podle podprogramu „Podpora výstavby podporovaných bytů“ v rámci programu „Podpora bydlení“. Kromě výše uvedeného poskytuje Státní fond rozvoje bydlení zvýhodněné úvěry podle nařízení vlády č. 284/2011 Sb., o podmínkách poskytnutí a použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení formou úvěru na podporu výstavby nájemních bytů na území ČR, ve znění nařízení vlády č. 268/2012 Sb.*

Plnění opatření:

MMR i v roce 2014 poskytlo dotace na vznik nájemních bytů pro sociální bydlení podle programu „Podpora výstavby podporovaných bytů“. Cílem podpory je **vznik nájemních bytů sloužících k poskytování sociálního bydlení pro osoby, které mají ztížený přístup k bydlení** v důsledku zvláštních potřeb vyplývajících z jejich nepříznivé sociální situace - věk, zdravotní stav nebo sociální okolnosti jejich života. Dotace umožňují jak vznik nových nájemních bytů prostřednictvím výstavby (novostavby, stavební úpravy stávajících nebytových objektů, které dosud nesloužily k bydlení, rekonstrukce bytových domů, v nichž žádný byt není vhodný k užívání a pronajmutí), tak vznik nájemních bytů prostřednictvím pořízení (koupě nebo dražba bytu), což umožňuje využití stávajícího

bytového fondu. Dotace podle výše uvedeného programu jsou poskytovány jakýmkoli právníčkým osobám (včetně obcí) nebo fyzickým osobám podnikajícím.

Aby byla zajištěna spolupráce vlastníka sociálních nájemních bytů pořízených s dotací, **jednou z podmínek pro použití dotace je povinnost příjemce dotace informovat obec o vzniku sociálního nájemního bytu a pravidelně tuto informaci aktualizovat.**

Níže uvedená tabulka ukazuje počty bytů, na jejichž výstavbu byla v letech 2013 a 2014 poskytnuta dotace z kapitoly MMR, podprogram „Podpora výstavby podporovaných bytů“.

Tabulka 1 – Počty bytů podporovaných v letech 2013 a 2014 dotací MMR:

Rok	Dotační titul		Počet zahájených bytů v daném roce	Celkové finanční prostředky na zahájené byty v Kč
2013	Podporované byty	Celkem	347	196 234 898,-
		Pečovatelské byty	215	123 834 898,-
		Vstupní byty	132	72 400 000,-
2014	Podporované byty	Celkem	430	237 577 205,-
		Pečovatelské byty	223	128 978 500,-
		Vstupní byty	207	108 598 705,-

Po schválení Koncepte sociálního bydlení bude při aktualizaci Konceptu politiky bydlení do roku 2025 navržen analytický postup pro vyhodnocení přínosů těchto programů pro sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené občany, které je využívají, jejich další potřeby při začlenění do bydlení, možný vývoj životní situace těchto rodin a rizik ztráty bydlení.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. Meziresortní pracovní skupina doporučuje dále se zaměřit na způsoby a míru využívání podpory z výše uvedených programů v obcích a regionech. Z výše uvedených dat vyplývá, že převažují byty s pečovatelskou službou nad vstupními. **Pečovatelské domy nebo byty mohou sloužit i lidem bez domova, pokud potřebují pečovatelskou službu. Nicméně nejsou primárně určeny lidem bez domova.** Dále není zřejmé, kolik vstupních bytů je určeno pro lidi bez domova. Je též třeba zabývat se tím, z jakého důvodu obce optimálně nevyužívají podporu nabízenou na výstavbu vstupních bytů pro bezdomovce, a navrhnout možná řešení.

Plnění úkolů Koncepce je ve střednědobém a dlouhodobém horizontu úzce provázáno s přípravou Koncepce sociálního bydlení ČR a navazujícího zákona o sociálním bydlení. Realizace úkolů předmětné Koncepce (bezdomevctví) by měla přispívat k postupnému naplňování záměrů koncepce sociálního bydlení. Zároveň z úkolů v Konceptu (bezdomevctví) vyplývá, že postupný náběh účinnosti koncepce sociálního bydlení by měl prioritně řešit situaci bezdomovců ve smyslu definice ETHOS.

Co se týče podpory výstavby tzv. sociálních bytů z **Integrovaného regionálního operačního programu 2014 – 2020** (dále jen „IROP“), podpora sociálního bydlení jako součást „infrastruktury k sociálnímu začleňování“ směřuje k dosažení tohoto cíle, kdy bydlení je jedním z nástrojů pomoci osobám sociálně vyloučeným a sociálním vyloučením ohroženým. V kontextu cíle **5.1.2b** Koncepce by proto měla být specifikována cílová skupina sociálního bydlení podporovaného v IROP tak, aby bylo zaručeno využití alokace těchto prostředků také v souladu s cíli Koncepce (bezdomevctví).

5.1.2c Zjišťování skutečných potřeb osob ohrožených ztrátou bydlení nebo bezdomovců v místě/regionu v souvislosti s prevencí a řešením bezdomovectví v rámci strategií sociálního začleňování obce/kraje.

Gestor: Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) ve spolupráci s Úřadem vlády, obcemi, kraji, Svazem měst a obcí ČR (SMO ČR), Asociací krajů ČR (AK ČR).

Termín: Průběžně.

Popis opatření: U obcí a krajů žádajících o financování projektů z OP Zaměstnanost 2014 – 2020 (dále jen „OPZ“) nebo IROP bude u relevantních projektů posuzováno, zda strategie obcí a krajů v oblasti sociálního začleňování zahrnují zjištění skutečných potřeb osob ohrožených ztrátou bydlení nebo bezdomovců.

Plnění opatření:

V roce 2014 MPSV připravilo a následně realizovalo **dotazníkový průzkum zaměřený na způsob a nástroje řešení a prevence bezdomovectví v obcích, kterého se zúčastnilo 97 % obcí s rozšířenou působností** (dále jen „ORP“) z celé ČR. Vyhodnocení, interpretace výsledků a návrh dalších opatření MPSV vypracuje do poloviny roku 2015 a následně zveřejní.

VÚPSV realizuje projekt TD020141 „**Metodika prevence ztráty bydlení**“ (s finanční podporou TA ČR v rámci programu Omega), jehož výsledkem bude certifikovaná metodika, která by měla být MPSV předána v průběhu roku 2015. Metodika si klade za cíl **posílit výkon sociální práce** zejména na obcích s rozšířenou působností, **včetně aktivního vyhledávání osob ohrožených ztrátou bydlení.**

K plnění opatření přispěje též **individuální projekt MPSV „Podpora sociálního začleňování na místní a regionální úrovni“** (CZ1.04/3.1.00/04.00016), jehož realizace byla započata v říjnu 2014. Obecným cílem projektu je přispět k plnění národního cíle redukce chudoby a sociálního vyloučení, ke kterému se ČR zavázala v rámci strategie Evropa 2020, vycházejícího ze strategie Evropa 2020: "Udržení

hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou do roku 2020 na úrovni roku 2008". Konkrétním cílem je zajistit odpovídající podporu místním aktérům ve vytváření sociálně začleňujících politik, a to vč. doporučeného způsobu identifikace témat místních strategií a zapojení relevantních aktérů.

V roce 2014 byla skrze Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (dále jen „OP LZZ“) v rámci projektu „Posilování efektivnosti výkonu veřejné správy a veřejných služeb v oblasti připravovaných reforem MPSV“ (registrační číslo projektu CZ.1.94/4.1.00/59.00064) zadána a realizována veřejná zakázka „Analýza socioekonomické situace příjemců sociálních dávek na ubytovnách“. Cílem realizace veřejné zakázky bylo získání dostatečných informací o osobách, které nebydlí v trvalé formě bydlení (bytech). Šlo především o osoby na ubytovnách, které jsou podle mezinárodní typologie bezdomovectví ETHOS klasifikovány jako osoby „bez domova“ a jsou zároveň identifikovány jako skupina příjemců sociálních dávek. Výstupy z projektu obsahují mimo jiné i metodická doporučení pro vymezení kompetencí příjemců sociálních dávek na ubytovnách k začlenění do samostatného bydlení. Metodická doporučení byla předána Generálnímu ředitelství Úřadu práce ČR (dále jen „GŘ ÚP ČR“) pro další využití.

Od roku 2012, kdy byly ukotveny v zákoně o sociálních službách a zákoně o pomoci v hmotné nouzi činnosti sociální práce sociálních pracovníků na obecních úřadech typu II. a III., probíhá průběžné mapování osob bez přístřeší a osob ohrožených hmotnou nouzí. Tato oblast je zaznamenávána sociálními pracovníky ve *Standardizovaném záznamu sociálního pracovníka* (vyhláška č. 332/2013 Sb.). Od téhož roku je tato problematika sociálními pracovníky dále zaznamenávána i ve statistickém výkazu V26.

Stanovisko Meziřesortní pracovní skupiny:

Opatření je průběžně plněno; je však třeba zabezpečit dostatečnou kapacitu sociálních pracovníků na obcích k tomu, aby se mohli dostatečně věnovat potřebám lidí bez domova a nevěnovali se pouze jiným cílovým skupinám.

5.1.2d Zefektivnění sociální práce na obcích/krajích a Úřadech práce ČR (dále jen „ÚP ČR“) zejména za účelem posílení terénní sociální práce (včetně práce s osobami před opuštěním institucionální péče nebo výkonu trestu odnětí svobody za účelem prevence bezdomovectví) v souladu s uplatněním metodiky výpočtu pracovníků podle Doporučeného postupu MPSV č. 1/2012.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Ministerstvem vnitra (MV), Asociací poskytovatelů sociálních služeb (dále jen „APSS“), Meziřesortní pracovní skupinou, SMO ČR, AK ČR, obcemi a kraji.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Vypracování návrhu věcného záměru zákona o sociálních pracovnících.

Gestor: MPSV

Termín: Do 30. 12. 2014

2. K plnění tohoto opatření přispěje i postupné posílení sociální práce na obcích realizované v souladu se Strategií sociálního začleňování 2014 – 2020.

Gestor: MPSV

Termín: Průběžně.

Plnění opatření:

Zásadním nástrojem pro prevenci a řešení bezdomovectví je **sociální práce**, a to zejm. ve smyslu aktivního vyhledávání klientů a podpory v jejich přirozeném prostředí (terénní sociální práce). Přípravy věcného záměru **zákona o sociálních pracovnících (profesní zákon)** a realizace konzultačního procesu k pracovním materiálům pro přípravu věcného záměru zákona o sociálních pracovnících probíhaly průběžně po celý rok 2014. Vláda ČR na svém jednání dne 15. prosince 2014 usnesením č. 1056 schválila „*Plán legislativních prací vlády na rok 2015*“, v němž je stanoven termín předložení věcného záměru zákona o sociálních pracovnících na červen 2015. **MPSV požádalo o posun v předložení tohoto materiálu vládě do konce prosince 2015.** Po předložení návrhu do meziresortního připomínkového řízení bude materiál dostupný v *Knihovně připravované legislativy* dostupné na portálu Úřadu vlády.

Výše uvedená „*Metodika výpočtu pracovníků podle Doporučeného postupu č. 1/2012*“ byla využita pro podklady k novele zákona o soc. službách v r. 2014, která přinesla dva nové nástroje, které podpoří personální počty sociálních pracovníků v obcích a krajích. Jedná se o **účelově vázané dotační tituly pro sociální práci v obcích III. a II. typu a Krajské úřady.**

Zmíněné dotační tituly budou po novele ZSS poprvé aplikovány až v roce 2015, proto **personální dopady aplikace těchto dotačních titulů lze vyhodnotit poprvé až v roce 2016.** Termín vyhlášení dotačních řízení v tomto roce je plánován v červnu 2015.

V roce 2014 dále probíhaly práce na **přípravě systému sociálního bydlení**, který by měl sloužit ke zvýšení dostupnosti bydlení pro všechny osoby, které jsou nyní bez domova, žijí v nejistých či nevyhovujících podmínkách a ke zvýšení schopnosti udržet si bydlení u těch osob, které bydlení mají, ale jsou ohroženy jeho ztrátou. „*Koncepci sociálního bydlení*“ by měla projednat a schválit vláda ČR na svém zasedání v průběhu září 2015. Do konce roku 2015 by měl být předložen věcný záměr zákona o sociálním bydlení a na 2. čtvrtletí 2016 je plánováno předložení návrhu znění zákona o sociálním bydlení. Od 1. ledna 2017 se předpokládá účinnost tohoto zákona. **V rámci návrhu „Koncepce sociálního bydlení“ je počítáno s posílením terénní sociální práce, a to v Cíli č. II: Podpora sociální práce na obcích související se systémem sociálního bydlení, Specifický cíl II.1: Alokovat dostatečnou výši finančních prostředků pro dotační titul na financování sociální práce na obcích a krajských úřadech.** Odpovědnost za splnění úkolu je svěřena MPSV, MF, MV, s termínem do 2. čtvrtletí roku 2015. Předpokládané finanční nároky činí v minimální výši 674 mil. Kč/rok, v optimální výši 1,4 mld. Kč/rok. V rámci státního rozpočtu se navrhuje úprava kapitoly 313-MPSV a úprava příslušného rozpočtového výhledu.

Vzhledem k navýšení počtu pracovníků ÚP ČR od července 2014, a to především personálním posílením sociálních pracovníků orgánů hmotné nouze, je průběžně sledováno jednak zvyšování počtu vykonaných sociálních šetření, ale rovněž jejich efektivita – respektive zjištěné nesrovnalosti. Rovněž v dávkovém systému *Příspěvek na péči* došlo v roce ke zkvalitnění vykonávaných sociálních šetření, přičemž GŘ ÚPČR ve spolupráci s MPSV, pracuje na aktualizaci normativní směrnice 19/2013, která upravovala postupy při sociálním šetření.

ÚP ČR dále svým sociálním pracovníkům od roku 2014 poskytuje vzdělávací programy v rámci projektu ESF „*Metodika individuální a komplexní práce s klienty ÚP ČR*“ realizovaného v oblasti podpory 2.2 OP LZZ (registrační číslo: CZ.1.04/2.2.00/11.00019), a to ve spolupráci s agendou zaměstnanosti MPSV.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

V rámci plnění 1. kroku došlo k posunu předložení věcného záměru zákona o sociálních pracovnících na prosinec 2015. Posílení sociální práce na obcích (2. krok) tak bude možné vyhodnotit až v roce 2016 (viz výše). Zatím podle zkušeností z terénu sociální práce na obcích v roce 2014 neposilovala. Meziresortní pracovní skupina má za to, že příčinou je nedostatečná koordinace s ÚP ČR a nejasný mandát v oblasti podpory osob v bydlení či prevence bezdomovectví. MPSV se zabývá možnostmi legislativních úprav v novele zákona o sociálních službách, které by mohly napomoci řešení, s plánem účinnosti od 1. ledna 2017. Meziresortní pracovní skupina poukazuje též na to, že v některých obcích bývá sociální šetření prováděno pouze formálně, jeho provedení je odvislé od konkrétní osoby referenta ÚP.

Opatření je plněno částečně. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se navrhuje posun plnění termínu opatření na 31. 12. 2016.

5.1.2e Vytvoření metodiky pro sociální pracovníky (k vytváření sítí služeb, do kterých v rámci multidisciplinární spolupráce zapojí i další odborníky a instituce za účelem vyhledávání ohrožených osob nebo možností řešení potřeb spojených s bydlením), která však bude zaměřená také na další pracovníky veřejných služeb a institucí, kteří s touto cílovou skupinou přicházejí do kontaktu (městští strážníci, zdravotní personál atd.).

Gestor: MPSV ve spolupráci s ÚV, MV, Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: 2014.

Varianty:

1. Vázat vznik metodiky na věcné řešení sociálního bydlení.
2. Vytvořit metodiku pro stávající podmínky, a poté ji modifikovat.

MPSV se přiklání k variantě 1. s tím, že je třeba novou metodiku přímo vázat na nově zvolenou formu věcného řešení sociálního bydlení. Potřebnost metodiky je odůvodněná, neboť role obcí je v oblasti zajištění bydlení i výkonu sociální práce klíčová.

Plnění opatření:

V návrhu „Koncepte sociálního bydlení“ MPSV zapracovalo přípravu výše uvedené metodiky do Cíle II. **Provázání sociální práce s dalšími nástroji sociální a bytové politiky**. Koncepte sociálního bydlení počítá s vytvořením nové specifické sociální služby krizové bydlení.

V současné době probíhají **odborné práce a konzultace nad úpravou zákona o sociálních službách** mj. v oblasti přehodnocení druhů služeb sociálních služeb. Pro novelu zákona o sociálních službách je plánováno rovněž zahrnutí podrobnější specifikace §92, který upravuje **oblasti i činnosti sociální práce v obcích**. Nezbytnou součástí těchto aktivit bude oblast **prevence**.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. Plnění opatření je navázáno na zpracování „**Koncepte sociálního bydlení**“. Termín jejího předložení vládě ČR se posunul na konec září 2015, termín předložení věcného záměru zákona o sociálním bydlení do prosince 2015. Meziresortní pracovní skupina navrhuje **prodloužit termín plnění úkolu 5.1.2e na základě posunu termínu Koncepte sociálního bydlení do 31. 12. 2016**, a to vzhledem k nárokům procesu tvorby metodiky (se zapojením odborníků, konzultací apod.). Vzhledem k několika posunům termínu předložení Koncepte sociálního bydlení do vlády se navrhuje následující postup: Pokud by ani v termínu do září 2015 nebyla Koncepte sociálního bydlení předložena do vlády, navrhuje Meziresortní pracovní skupina přehodnotit příklon MPSV k variantě 1 a dát přednost variantě 2, tedy vytvořit co nejdříve metodiku pro stávající podmínky, a po věcném řešení sociálního bydlení ji modifikovat.

5.1.2f Pilotní projekty zaměřené na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví (multidisciplinární spolupráce, peer support – zapojení bývalých bezdomovců) včetně zvážení využití podpory z fondů EU.

Gestor: MPSV.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: *V období 2014 – 2020 se naskýtá prostor odzkoušet v ČR dosud nerealizované (příp. jen v nějakém regionu, místě či jiným způsobem) nástroje z oblasti prevence a řešení bezdomovectví, a to s přispěním Evropských strukturálních a investičních fondů Evropské unie. Dosavadní podpora směřovala zejména do oblasti sociálních služeb dle zákona č. 108/2006, o sociálních službách. Dle Koncepce měly vzniknout zejména nástroje s potenciálem udržitelné systémové změny v oblasti prevence bezdomovectví, zefektivnění současného systému sociálních, zdravotních a dalších začleňujících služeb a nástroje podporující přechod osob bez domova do bydlení.*

Kroky:

1. Zjištění možnosti podpory aktivit zaměřených na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví v OPZ, příp. v dalších operačních programech, včetně zjištění poptávky potenciálních realizátorů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. roku 2014

2. Spolupráce s příslušným řídicím orgánem na vypsání výzev na podporu aktivit zaměřených na sociální inovace v oblasti prevence a řešení bezdomovectví.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. roku 2015

3. V případě úspěšného vypsání výzvy dle předchozího kroku poskytování podpory při předkládání projektových žádostí a provádění a řízení vybraných projektů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Před a v průběhu realizace projektů

4. Vyhodnocení úspěšnosti podpořených projektů (a případně plošná podpora z Prioritní osy 2 OPZ).

Gestor: MPSV odbor 82 ve spolupráci s 92, 83 a Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Milníky v průběhu projektů v případě podpory z Prioritní osy 3 OPZ (termíny zatím nelze přesně určit); do roku 2017.

Plnění opatření:

Opatření je plněno dle výše uvedených kroků.

Od roku 2014 probíhají ve spolupráci s řídicím orgánem a experty práce **na pilotním odzkoušení modelu Housing First v podmínkách ČR z OP Z. Pilotáž bude otestována v rámci projektu, v rámci něhož budou realizovány různé modely podpory přístupu osob k bydlení.** Pilotáž Housing First si klade za cíl zjistit, za jakých podmínek a s jakými specifiky je možné implementovat model Housing First v ČR. Koncept „Housing First“ je založen na myšlence, že řešení v oblasti bydlení (zajištění stálého a jistého bydlení) by mělo být dosaženo co nejdříve a mělo by předcházet řešení ostatních problémů, kterým člověk bez domova čelí. Dosavadní výzkumy ze zemí EU, USA nebo Kanady ukazují, že klienti, kterým bylo okamžitě poskytnuto samostatné bydlení (s podporou sociální práce, case managementu apod.), mají větší šanci úspěšného završení procesu sociální reintegrace než kontrolní skupina klientů, kterým nebyla poskytnuta možnost dlouhodobého bydlení.

Dále budou osoby ohrožené ztrátou bydlení a osoby bez domova zahrnuty jako jedna z možných cílových skupin, na které se budou moci zaměřit realizátoři projektů v rámci plánované výzvy na podporu vývoje a šíření inovačních řešení (OPZ).

V programovém období 2007-2013 (OP LZZ) je v realizaci **inovační projekt ve výzvě B7 zaměřený na skupinu osob vracejících se z výkonu trestu odnětí svobody, kteří nemají možnost stabilního bydlení.** Projekt ověřuje model poskytování komplexní služby (klientům je zajištěno jak ubytování, tak i pracovní uplatnění a doprovodné podpůrné služby) při prevenci recidivy.

V rámci mapování inovačního potenciálu pro nastavení výzev byla dále kategorie osob bez přístřeší zahrnuta do výčtu relevantních tematických oblastí, u kterých potenciální realizátoři projektů měli možnost identifikovat, zda vnímají obecně potřebu realizovat aktivity zaměřené na tuto cílovou skupinu, resp. zda sami pro tuto cílovou skupinu nějaké aktivity realizují.

MPSV dále připravuje projekt **„Systémová podpora sociální práce v obcích“**, který je zaměřen na **rozvíjení kompetencí obcí typu III, popřípadě i II v oblasti výkonu kompletního spektra činností sociální práce v obci.** Neoddělitelnou součástí těchto kompetencí jsou **aktivity sociální prevence a zjišťování potřeb obyvatel v území v působnosti obcí typu III a II.**

Co se týče **agendy nepojistných sociálních dávek**, v roce 2014 (ani v předchozích letech) nebyla zapojena do žádného projektu ESF. **V roce 2015 MPSV však již zapojení dávkové agendy do projektů financovaných z ESF plánuje.** Nutné je podotknout, že v roce 2014 byly schváleny projekty pro agendu zaměstnanosti a na nich budou participovat i agendy nepojistných sociálních dávek, a to konkrétně **projekt cílený na umístění dlouhodobých příjemců dávek hmotné nouze na trhu práce.**

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Zástupci Meziresortní pracovní skupiny se podílí na přípravě pilotáže modelu Housing First v ČR. Vzhledem k expertnímu vkladu a potažmo k pozitivnímu vlivu na přípravu projektového záměru je navrhováno zapojení členů této Meziresortní pracovní skupiny též do přípravy dalších aktivit z oblasti prevence a řešení bezdomovectví financovaných skrze Evropské strukturální a investiční fondy.

5.1.2g Systematizace aktivit a činností zaměřených na prevenci bezdomovectví a sociálního vyloučení na ORP a krajích zejména v těchto oblastech:

- prevence zadlužování např. formou podpory protidluhového poradenství, podpory aktivit obcí směřujících k včasnému řešení dluhů souvisejících s bydlením;
- identifikace důvodů ohrožení ztráty bydlení a distribuce informací;
- fungování jako kontaktní bod pro osoby ohrožené ztrátou bydlení;
- zprostředkování pomoci vedoucí k řešení problémů ohrožujících udržení bydlení nebo jeho opětovného nalezení z důvodu předlužení nebo zadlužení (přístup k oddlužení, právní pomoc);
- zprostředkování odborného sociálního poradenství;
- poskytování základních informací o možnostech získání sociálních dávek a o právní pomoci.

Gestor: MPSV ve spolupráci s obcemi, SMO ČR, kraji, AKČR, APSS.

Termín: Do konce roku 2015.

Kroky:

1. Průzkum zaměřený na dostupnost poradenství pro řešení potřeb bydlení v obcích.

Gestor: MPSV

Termín: Do konce roku 2014

2. Vyhodnocení průzkumu a návrh dalších opatření.

Gestor: MPSV

Termín: Do 30. 3. 2015

Plnění opatření:

V roce 2014 MPSV připravilo a následně realizovalo výše uvedený **dotazníkový průzkum zaměřený na způsob a nástroje řešení a prevence bezdomovectví v obcích, kterého se zúčastnilo 97 % obcí s rozšířenou působností** (dále jen „ORP“) z celé ČR. Vyhodnocení, interpretace výsledků a návrh dalších opatření MPSV vypracuje do poloviny roku 2015 a následně zveřejní.

MPSV dále připravuje projekt „**Systémová podpora sociální práce v obcích**“, který je zaměřen na rozvíjení kompetencí obcí typu III (ORP), popřípadě i II v oblasti výkonu kompletního spektra činností sociální práce v obci.

VÚPSV realizuje projekt TD020141 „**Metodika prevence ztráty bydlení**“ (s finanční podporou TA ČR v rámci programu Omega), jehož výsledkem bude certifikovaná metodika, která by měla být MPSV předána v průběhu roku 2015. Metodika si klade za cíl **posílit výkon sociální práce** zejména na obcích s rozšířenou působností, **včetně aktivního vyhledávání osob ohrožených ztrátou bydlení**.

V průběhu roku 2014 byly aktivity zaměřené na prevenci bezdomovectví a sociálního vyloučení realizovány na základě aktuálního stavu též v **agendě hmotné nouze** MPSV. Od srpna 2014 bylo zavedeno pro příjemce dávek hmotné nouze **vyplácení dávky v poukázkách**, a to v těch případech, kdy byla například ohrožena rodina příjemce či samotný účel dávky. **Od března 2014 je zavedeno pravidelné statistické i analytické sledování důvodů ohrožení ztráty bydlení klientů, distribuce informací** apod. Územní pracoviště krajských poboček (dále jen „KrP“) a kontaktní pracoviště (dále jen „KoP“) ÚP ČR jsou ze strany GŘ ÚP ČR, konkrétně sekcí pro sociální věci, informována prostřednictvím pravidelných setkání krajských ředitelů, krajských vedoucích agend hmotné nouze a metodiků. Dále byly zavedeny i metodické dny a uspořádáno několik workshopů souvisejících jednak s novelou zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a to především zaměřených na osoby ohrožené ztrátou bydlení. Konkrétním výstupem byl přehled zařízení, kam jsou dávky hmotné nouze poskytovány. Dále ÚP ČR klade důraz na **zkvalitnění povinného základního poradenství pro klienty**, a to především pro ty, kteří jsou buď ohroženi hmotnou nouzí, nebo pobírají dávky delší dobu.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno. Nad rámec formulovaných opatření se jeví jako nezbytné reagovat na požadavky, které nově vyplývají ze znění *Koncepce sociálního bydlení*, ve smyslu investic do propracování veškerých služeb sociální práce (včetně sociálních služeb), jejich vzájemné vazby, a metodik pro pobočky ÚP ČR v souvislosti s jejich novými povinnostmi. **Dále je třeba sledovat vliv opatření vyplácení hmotné nouze v poukázkách na finanční možnosti ohrožených osob a jejich schopnost zaplatit náklady zejm. na nájem a energie.**

5.1.2h Prevence exekuce: Analyzovat možnosti zavedení nástroje prevence soudního vystěhování po vzoru vídeňské organizace FAWOS.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti (MSP), ministrem pro lidská práva (MLP)

Termín: 2014.

Popis opatření: FAWOS prostřednictvím sociálních pracovníků pracuje s osobami, kterým hrozí ztráta bydlení v důsledku exekuce. V podmínkách ČR je exekuce jedním z významných faktorů ztráty bydlení, přitom však neexistuje systémová možnost, jak se o těchto osobách dozvědět a zabránit vystěhování (princip „prevence je vždy levnější“). FAWOS je centrální poradenská kancelář pro obyvatele Vídně, kterým hrozí nebezpečí vystěhování. Podle dosavadních rakouských právních předpisů musí trestní orgány oznámit FAWOSu podněty týkající se vyklizení bytů (soud zde ze zákona nesmí zahájit soudní řízení o exekuci bez toho, aby nejprve informoval sociální úřad a vyžádal si informaci o způsobu řešení situace). Dosavadní data ukazují, že až 75 % lidí takto bylo možné udržet v bydlení a ušetřit tak veřejné prostředky, které se pojí s péčí o bezdomovce a jejich návratem zpět do bydlení. **Opatření má návaznost na úkol 5. 1. 2n.**

Kroky:

1. Seznámení s činností vídeňské organizace FAWOS.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSP, MLP a Meziřesortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. 2014

2. Analýza rakouské legislativy umožňující fungování nástroje soudního vystěhování FAWOS.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSP, MLP a Meziřesortní pracovní skupinou

Termín: 1. pol. 2014

3. Analýza možnosti implementace příslušných prvků do legislativy ČR a příp. návazná doporučení a opatření do praxe.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MSP, MLP a Meziřesortní pracovní skupinou

Termín: 2. pol. 2014

Plnění opatření:

V roce 2014 v rámci přípravy „Návrhu realizace Koncepce“ Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „MSP“) vypracovalo stručný úvodní podklad o možnostech využití nástroje prevence soudního vystěhování po vzoru vídeňské organizace FAWOS. Tento materiál je kvalitním a použitelným východiskem pro další kroky v plnění dotčeného opatření. Vzhledem ke kapacitnímu vytížení na straně MPSV zatím nedošlo k plnému provedení opatření.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. Za účelem vypracování kvalitní analýzy se navrhuje prodloužení termínu plnění opatření do 30. 6. 2016, přičemž MSPV co nejdříve vyzve MSp ke spolupráci. MSp je dle svého sdělení ke spolupráci připraveno.

5.1.2ch Zabezpečení návaznosti nástrojů sociální politiky na odpovídající nástroje bytové politiky umožňující co nejrychlejší přechod osob z bezdomovectví do trvalého bydlení (zejména vytvoření systému bydlení s podporou).

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR a ÚV a Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: v návaznosti na zpracování Koncepce sociálního bydlení (III. Q 2014)

Plnění opatření:

V rámci **Koncepce sociálního bydlení** MPSV počítá se sociální službou **Krizové bydlení v nejnaléhavější situaci řešení situace osob/rodin bez domova. Užívání sociálního bytu je spojeno s využitím sociální práce**, popř. podpory sociálních služeb. U sociálních bytů je sociální práce plánována jako obligatorní, u dostupných ve fakultativní formě. Při zajištění krizového bydlení jako nové sociální služby nebude narušena samospráva kraje při tvorbě sítí sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Systém sociálního bydlení není nastaven rigidně, **vždy bude posuzována individuální situace člověka na základě sociálního šetření**. Je možné procházet krizovým bydlením, sociálním bytem, dostupným bytem. Osobě/rodině bude umožněn přímý vstup do systému sociálního bydlení bez mezistupně krizového bydlení a sociálního bytu.

Také Agentura pro sociální začleňování v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám podporuje řešení problematiky bydlení. Důraz je kladen na měkké projekty prevence ztráty bydlení a podpory samostatného bydlení a na infrastrukturní projekty zajištění sociálních bytů.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno v rámci dílčích kroků. Systémové plnění opatření je navázáno na schválení Koncepce sociálního bydlení, která bude předložena vládě k projednání do konce září 2015. Vzhledem ke kapacitnímu vyčerpání na straně MPSV je žádoucí kapacitní posílení příslušného oddělení.

5.1.2i Vytvoření opatření, příp. též metodiky k řešení zadluženosti nejchudších obyvatel, kteří již ztratili nebo jsou ohroženi ztrátou bydlení (osoby, které nedosáhnou na osobní bankrot).

Gestor: MPSV ve spolupráci Meziresortní pracovní skupinou (MMR, MF, MSp, MLP).

Termín: 2015.

Popis opatření: *Problém zadlužení na nájemném a službách za bydlení a zadlužení obecně představuje jeden z nejvýznamnějších zdrojů „cest k bezdomovectví“. Prevence proti bezdomovectví se nemůže obejít bez řešení této problematiky. Nejsou známy celkové údaje o rozsahu těchto dluhů (ani co do výše, ani co do počtu dlužníků a jejich skladby.) Proto je třeba nejprve zmapovat tuto situaci. Jde o mnohvrstevný problém, proto je třeba z něj učinit i téma pro zkoumání v širších souvislostech - tedy i za pomoci OP LZZ. Na druhé straně by samy projekty financované z operačních programů měly umožnit dílčí řešení v nejaktuálnějších situacích. Je užitečné samostatně řešit problémy dluhů na nájemném a službách za bydlení a problémy ostatních dluhů. Opatření by mělo přispět ke snížení nákladů spojených s péčí o lidi bez domova. Řešení není možné bez úzké spolupráce s dalšími resorty (tj. vč. MF, MMR).*

Kroky:

1. Provedení faktické a legislativní analýzy současného stavu situace prostřednictvím OP LZZ: Počet a skladba osob, které jsou z důvodu zadluženosti ohrožené ztrátou bydlení nebo bezdomovci, rozsah a výše jejich dluhů, analýza funkčnosti současných systémů a nástrojů (dávky SSP, HN, legislativa), analýza v zahraničí používaných nástrojů, dobré praxe obcí v ČR atd.

Gestor: MPSV, spolupráce MSp, Meziresortní pracovní skupina (tj. vč. MMR, MF)

Termín: Předložit projekt v rámci OP LZZ do 3.Q 2014

2. Návrh nástrojů řešení nepříznivé situace spojené s bydlením a) u osob ohrožených ztrátou bydlení (zejm. z důvodu dluhů na nájemném a službách za bydlení), b) u bezdomovců (včetně osob na ubytovnách).

Gestor: MPSV, spolupráce MSp, MLP, Meziresortní pracovní skupina (tj. vč. MMR, MF)

Termín: Vázáno na přijetí zákona o sociálním bydlení (předpoklad r. 2016)

Plnění opatření:

K plnění opatření přispěje **individuální projekt „Podpora sociálního začleňování na místní a regionální úrovni“ (CZ1.04/3.1.00/04.00016), jehož realizace byla započata v říjnu 2014.** Jednou z klíčových aktivit projektu bude vypracování analýz týkajících se dluhové problematiky, zejména u osob, které nedosáhnou na osobní bankrot, a zdravotně-sociálních potřeb lidí bez domova, a to včetně návrhů řešení situace bezdomovců a osob ohrožených bezdomovectvím. Výstupy projektu budou k dispozici do konce roku 2015.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno dle harmonogramu (projekt byl v rámci OP LZZ do 3.Q 2014 předložen a započala jeho realizace).

5.1.2j Pilotní tříleté odzkoušení modelu „Housing first“ zaměřeného nejprve na bydlení, jehož cílem by bylo mj. sledovat úspěšnost uživatelů zařazených do testování v prvním roce v udržení si samostatného bydlení po dva následující roky – a to v komparaci s konvenčními /dosud převažujícími přístupy k řešení bezdomovectví, se zvážením využití podpory z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, ÚV a Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: 2017 (s termínem zahájení projektu nejpozději začátkem roku 2015).

Popis opatření: *Koncept „Housing First“ je založen na myšlence, že řešení v oblasti bydlení (zajištění stálého a jistého bydlení) by mělo být dosaženo co nejdříve a mělo by předcházet řešení ostatních problémů, kterým člověk bez domova čelí. Dosavadní výzkumy ze zemí EU, USA nebo Kanady ukazují, že klienti, kterým bylo okamžitě poskytnuto samostatné bydlení, mají větší šanci úspěšného završení procesu sociální reintegrace než kontrolní skupina klientů, kterým nebyla poskytnuta možnost dlouhodobého bydlení. Tento koncept přirozeně nevyklučuje sociální asistenci či terapii (absolvování přípravy před nastěhováním nebo trénink sociálních dovedností), nicméně jeho principem je ubytování bezdomovců v bytě se standardní nájemní smlouvou bez podmínky předchozího získávání kompetencí spojených se samostatným bydlením. Koncept Housing First dosud nebyl v ČR vyzkoušen (dosavadní aktivity v podpoře přechodu bezdomovců do bydlení mají charakter víceúrovňového, postupného modelu typu „bydlení až po přípravě“), zkušenosti z jiných evropských zemí (zejm. severské státy, Francie), USA či Kanady ukazují, že se při dobrém nastavení jedná o účinný a potažmo finančně efektivní model znovu-začlenění osob do bydlení.*

Kroky:

1. Zjištění možnosti podpory aktivit zaměřených na „Housing First“ v OPZ a Integrovaném regionálním operačním programu (2014 – 2020) včetně zjištění poptávky potenciálních realizátorů.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 2014

2. Spolupráce s příslušným řídicím orgánem na vypsání výzvy na podporu aktivit zaměřených na „Housing First“.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. roku 2015

3. V případě úspěšného vypsání výzvy dle předchozího kroku poskytování podpora při předkládání projektových žádostí a provádění a řízení vybraných projektů.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: Před a v průběhu realizace projektů

5. Vyhodnocení úspěšnosti podpořených projektů (a případně plošná podpora z Prioritní osy 2 OPZ).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: Milníky v průběhu projektů v případě podpory z Prioritní osy 3 OPZ (termíny zatím nelze přesně určit); do roku 2017.

Plnění opatření:

Opatření je plněno dle výše uvedených kroků. Od roku 2014 probíhají ve spolupráci s řídicím orgánem a experty práce na **pilotním odzkoušení modelu Housing First v podmínkách ČR z OP Z. Pilotáž bude otestována v rámci projektu, v rámci něhož budou realizovány různé modely podpory přístupu osob k bydlení.** Pilotáž si klade za cíl zjistit, za jakých podmínek a s jakými specifiky je možné implementovat model Housing First v ČR. Proběhla též jednání o zkušenostech realizace modelu Housing First v USA a o možnostech spolupráce s vybranými obcemi v ČR. Věcně příslušný odbor MPSV na základě všech získaných podkladů připravil projektový záměr a bude dále spolupracovat na vypsání výzev.

Agentura pro sociální začleňování v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám podporuje také řešení problematiky bydlení. V rámci spolupráce s městem Brno je diskutováno využití konceptu „housing first“ při ukončování bezdomovectví ve městě Brně. Projekty využívající „housing first“ jsou součástí Koordinovaného přístupu také v Ostravě.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno dle harmonogramu. Aktivity byly implementovány do programových dokumentů v aktuálním znění.

5.1.2k Profesionální ukotvení postavení, práv a povinností a kompetencí sociálních pracovníků, včetně sociálních kurátorů a sociálních pracovníků ve věznicích aj. prostřednictvím přijetí zákona o sociálních pracovnících.

Gestor: MPSV.

Termín: 2015.

Kroky: Příprava věcného záměru zákona o sociálních pracovnících a jeho předložení do legislativního procesu.

Gestor: MPSV

Termín: Do 30. 12. 2014

Plnění opatření:

V roce 2014 probíhal konzultační proces věcného záměru zákona (dále jen „VZZ“) o sociálních pracovnících (profesní zákon), který se týkal 1. a 2. verze návrhu VZZ. Na základě konzultačního procesu byla pak vypracována 3. verze VZZ, která byla v dubnu 2015 předložena do vnitřního připomínkového řízení rezortu práce a sociálních věcí.

Vláda ČR na svém jednání dne 15. prosince 2014 usnesením č. 1056 schválila „*Plán legislativních prací vlády na rok 2015*“, v němž je stanoven termín předložení věcného záměru zákona o sociálních pracovnících na červen 2015. MPSV požádalo o posun v předložení tohoto materiálu vládě pouze do konce prosince 2015. Po předložení návrhu do meziresortního připomínkového řízení bude materiál dostupný v *Knihovně připravované legislativy* dostupné na portálu Úřadu vlády.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. Plnění opatření bylo opožděno, nicméně úkol je postupně plněn. Posun plnění termínu opatření (2015) se proto vzhledem k výše uvedeným skutečnostem nenavrhuje.

5.1.2I Vytvoření opatření, které zamezí zneužívání dávek na bydlení ze strany některých majitelů ubytoven.

Gestor: MPSV.

Termín: 2014.

Kroky:

1. Zpracování věcného záměru novely zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Gestor: MPSV

Termín: březen 2014

2. Zpracování paragrafovaného znění novely zákona pomoci v hmotné nouzi.

Gestor: MPSV

Termín: duben 2014

3. Vnitřní a vnější připomínkové řízení k novele zákona pomoci v hmotné nouzi.

Gestor: MPSV

Termín: duben – květen 2014

4. Předložení vládě.

Gestor: MPSV

Termín: červen 2014

Plnění opatření:

Opatření je splněno v rámci zákona č. 252/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Změny v zákoně o pomoci v hmotné nouzi jsou účinné od 1. ledna 2015.

Jedním z cílových stavů právní úpravy je **poskytovat doplatek na bydlení v přiměřené výši pouze do vyhovujícího bydlení**. Opatření, která se týkají ubytovacích zařízení a mají **zamezit zneužívání dávek ze strany některých majitelů ubytoven**, jsou následující:

- Změnila se pravidla pro stanovení odůvodněných nákladů na bydlení tak, že v případě, že v rámci jedné místnosti na ubytovně je ubytováno více osob, které netvoří rodinu/domácnost, **je v celkovém součtu doplatků na bydlení na tuto místnost vyplacena jedna dávka ve výši, jako kdyby šlo o rodinu/domácnost se stejným počtem osob**.
- Doplatek na bydlení bude moci být poskytnut pouze do ubytoven, které dodržují stanovené **hygienické podmínky**. V této souvislosti je **nastavena součinnost ÚP ČR s orgány ochrany veřejného zdraví**, které ověřují, že ubytovatel má schválený odpovídající provozní řád. Součinnost orgánů ochrany veřejného zdraví s ÚP ČR je pro účely rozhodování o nároku na doplatek na bydlení do ubytoven posílena i v tom smyslu, že tyto orgány budou mít povinnost informovat ÚP ČR o tom, že ubytovatel nedodržuje hygienická pravidla. Pokud ÚP ČR získá tuto informaci, uvědomí klienta, že hrozí odejmutí doplatku na bydlení a rovněž bude vědět, že výhledově může nastat potřeba **klientovi zajistit ve spolupráci s obcí jiné bydlení a zahájit nebo zintenzivnit sociální práci**.
- Je **nastavena spolupráce mezi obcemi a ÚP ČR** ohledně řešení situace příjemce doplatku na bydlení, pokud bydlí na ubytovně v tom smyslu, že obec je informována ÚP ČR o tomto příjemci za účelem, aby mu pomohla v rámci sociální práce najít vhodnější bydlení. Rovněž tento příjemce doplatku na bydlení má povinnost aktivně si hledat přiměřené bydlení a požádat o pomoc obec, ve které se zdržuje.
- Pokud je doplatek na bydlení **poskytován do ubytoven, bude výše dávky s ohledem na nižší kvalitu bydlení stropována max. do 90% normativních nákladů na bydlení** podle zákona o státní sociální podpoře.
- **K poskytnutí doplatku na bydlení do ubytovacího zařízení může obec, v jejímž katastrálním území se ubytovací zařízení nachází, vydat doporučující stanovisko.**

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je splněno novelou zákona o pomoci v hmotné nouzi. Nicméně ustanovení týkající se povinného souhlasu obcí, které bylo do uvedené novely vloženo poslaneckým pozměňovacím návrhem, vyvolávalo pochybnosti o souladu s ústavním pořádkem ČR. Implementace povinného souhlasu obce s poskytnutím doplatku na bydlení vedla k riziku ztráty ubytování pro tisíce obyvatel tzv. dlouhodobých ubytoven. Nezbytná je proto novelizace výše uvedeného zákona. Systémovým řešením je pak schválení Koncepce sociálního bydlení ČR a na ni navazující legislativy.

5.1.2m Vytvoření funkčního propojení dávkové podpory a sociální práce v zájmu spolupůsobení na příjemce podpory orientované na řešení situace.

Gestor: MPSV ve spolupráci s obcemi, ÚP ČR.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Diskuze v rámci MPSV (příslušné sekce 2, 4, 9) a se zástupci obcí a ÚP ČR a připravení návrhu, jakým způsobem vytvořit funkční propojení dávkové podpory a sociální práce v zájmu spolupůsobení na příjemce podpory orientované na řešení situace. Řešení bude navázáno na tvorbu metodiky sociální práce na obcích a ÚP v souvislosti se zvoleným postupem řešení sociálního bydlení. Než dojde k vytvoření standardizovaného záznamu jednání s klientem pro dávkové specialisty/ky a sociální pracovníky/ce odborů nepojistných sociálních dávek (NSD) ÚP ČR (4. Q 2014), bude navázána užší spolupráce mezi ÚP ČR a obecními úřady pro práci s klienty. Aplikační propojení pro lepší spolupráci mezi ÚP ČR a obecními úřady – 3. Q 2014 (předběžně).

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 2. polovina roku 2014

2. Vytvoření opatření řešící tuto problematiku (metodika či legislativní změny).

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 1. polovina roku 2015

3. Aplikace metodiky či předložení návrhů do legislativního procesu.

Gestor: MPSV, ÚP ČR

Termín: 2. polovina roku 2015

Plnění opatření:

V květnu 2014 MPSV certifikovalo „**Metodiku integrace sociální práce a poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi**“ (dále jen „Metodika“), kterou vypracoval VÚPSV v rámci projektu TD010042 řešeného s finanční podporou TA ČR v rámci programu Omega. Uvedená metodika je zaměřena na **spolupráci obcí a příslušných ÚP ČR při výkonu případové sociální práce**, zaměřené na řešení nepříznivé sociální situace příjemců dávek v hmotné nouzi i osob, které jsou hmotnou nouzí ohroženy.

Metodika v praxi **podpoří změnu v současnosti převládajícího pojetí pomoci osobám v hmotné nouzi tak, aby se neomezovalo jen na vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi, ale bylo doprovázeno diferencovaným uplatňováním postupů sociální práce** s cílem pomoci osobám v hmotné nouzi zvládat problémy, které je do situace hmotné nouze přivedly, či jim brání se z ní vymanit. Metodika je určena sociálním pracovníkům a referentům agendy dávek pomoci v hmotné nouzi při kontaktních pracovištích ÚP ČR a sociálním pracovníkům obecních úřadů obcí III. a II. typu a obsahuje postupy spolupráce pro její naplnění. V současné době probíhá zavádění Metodiky do praxe na vybraných pracovištích ÚP ČR a obcích. **V roce 2016 bude Metodika plošně zavedena pro všechna kontaktní pracoviště ÚP ČR.**

MPSV dále podporuje vytváření podmínek umožňující lepší spolupráci sociálních pracovníků ÚP ČR a obcí v agendě příjemců dávek v hmotné nouzi, v dubnu roku 2015 byl podán **pokyn OK systému ke zpřístupnění vzájemného sdílení informací v dotčené aplikaci.**

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno dle harmonogramu.

5.1.2n Analýza možností zavedení nových nástrojů finanční pomoci osobám ohroženým ztrátou bydlení nebo bezdomovcům.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: 2015.

Řešeno v návaznosti na opatření 5.1.2i. (a 5.1.2h).

Plnění opatření:

S realizací této aktivity je počítáno v rámci **individuálního projektu „Podpora sociálního začleňování na místní a regionální úrovni“** (CZ1.04/3.1.00/04.00016). Jeho součástí několik analýz včetně návrhů řešení situace bezdomovců a osob ohrožených bezdomovectvím, a to včetně analýzy právních předpisů v dotčené oblasti, realizace dotazníkového šetření na místní úrovni, nalezení příkladů dobré praxe (v ČR i zahraničí) a **návrh na zavedení nových nástrojů finanční pomoci osobám ohroženým ztrátou bydlení nebo bezdomovcům.**

K plnění opatření přispěje též navrhovaná **„Koncepte sociálního bydlení“** (MPSV), která obsahuje návrh za účelem zefektivnění a zpřehlednění dávkového systému **nahradit současný systém dvou dávek na bydlení (příspěvek a doplatek) jednou novou dávkou** (Cíl IV. Koncepte - úprava dávkové podpory).

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

5.1.2o Podpora obcí k vytváření plánů pro řešení sociálních potřeb občanů na území obce spojených s bydlením s využitím financování z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MV a MMR.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: *V roce 2016 má vzniknout zákon o sociálním bydlení, který legislativně vymezí role jednotlivých aktérů v systému sociálního bydlení. Již při nastavování podpory z Evropských strukturálních a investičních fondů Evropské unie na programové období 2014 - 2020 je však třeba zajistit aktérům, a to zejm. obcím, přístup k finanční podpoře při zavádění nástrojů sociálního bydlení.*

Kroky:

1. *Zakomponování aktivit na podporu sociálního bydlení do příslušných operačních programů na období let 2014 – 2020.*

Gestor: MPSV, MMR

Termín: 1. pol. 2014

2. *Nastavení výzev pro obce v Investiční prioritě 2.1, 2.2 OPZ.*

Gestor: MPSV, MMR

Termín: 2015

Plnění opatření:

Do OPZ i IROP byly požadované aktivity ze strany MPSV i dalších aktérů zahrnuty. V květnu roku 2015 Evropská komise schválila OPZ včetně tzv. „měkkých“ aktivit na podporu sociálního bydlení (rozvoj a podpora sociální práce jako hlavního nástroje podpory osob v přístupu a udržení k bydlení, vzdělávací aktivity aj.). Řídící orgán OPZ (MPSV) dále spolupracuje na přípravě výzev jak s věcně příslušnými odbory MPSV, tak s dalšími relevantními aktéry.

V rámci IROP bude podpořena tvorba **Strategických plánů sociálního začleňování**, které budou komplexním způsobem řešit problematiku sociálně vyloučených lokalit. V plánech budou řešeny následující oblasti: zaměstnanost, bydlení, sociální služby, vzdělávání a bezpečnost.

Na podporu obcí směřující k vytváření plánů pro řešení sociálních potřeb občanů na území obce spojených s bydlením je zaměřena plánovaná realizace projektu **„Systémová podpora sociální práce v obcích“** (MPSV). Hlavním cílem tohoto projektu bude podporovat a rozvíjet kompetence obcí v oblastech:

1. **Aktivní vyhledávání osob ohrožených sociálním vyloučením a klientská práce s těmito osobami v lokálních podmínkách obce;**
2. Rozvoj **multidisciplinární spolupráce mezi sociálními pracovníky a ostatními subjekty** přispívajícími k sociálnímu začleňování se zaměřením na posilování aktivit, které se podílejí na tvorbě střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb podle § 94 písmen d) a e) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tímto podpořit i procesy zjišťování potřeb občanů

a jejich zohledňování při zajišťování dostupnosti sociálních a dalších služeb v obci v rámci komunitního plánování;

3. Podpora **profesionalizace výkonu i výstupů sociální práce** prostřednictvím dostupného právního poradenství, supervize a vzdělávání sociálních pracovníků, kteří jsou zaměstnanci obcí, zaměřené na prohlubování jejich odborných znalostí a dovedností;
4. **Zjišťování efektivity/úspěšnosti sociální práce** v lokalitě v návaznosti na stanovené cíle a měřitelné výstupy, popřípadě jiný typ evaluačního postupu.

K plnění opatření přispěje též individuální projekt **„Podpora sociálního začleňování na místní a regionální úrovni“** (CZ1.04/3.1.00/04.00016), jehož realizace byla započata v říjnu 2014. Obecným cílem projektu je přispět k plnění národního cíle redukce chudoby a sociálního vyloučení, ke kterému se ČR zavázala v rámci strategie Evropa 2020, vycházejícího ze strategie Evropa 2020: *"Udržení hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou do roku 2020 na úrovni roku 2008"*. Konkrétním cílem je zajistit odpovídající podporu místním aktérům ve vytváření sociálně začleňujících politik. Výstupem klíčové aktivity 1 (KA 01) projektu bude **„Metodika tvorby strategií sociálního začleňování a boje s chudobou na regionální a místní úrovni“**, a to vč. doporučeného způsobu identifikace témat místních strategií a zapojení relevantních aktérů.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno dle harmonogramu. Meziresortní pracovní skupina však upozorňuje na to, že **bezdomovectví a potřeba výstavby není pouze problémem sociálně vyloučených lokalit.** Bezdomovci a služby pro ně jsou v hojně míře i mimo sociálně vyloučené lokality. **Finanční prostředky by tudíž neměly být vázány pouze na projekty uvnitř sociálně vyloučených lokalit nebo na projekty pro obyvatele těchto lokalit.**

5.1.2p Metodická podpora obcím při řešení nepříznivé sociální situace osob spojené s bydlením.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, MLP, ÚV

Termín: v návaznosti na zpracování Koncepce sociálního bydlení (III. Q 2014)

Plnění opatření:

Součástí návrhů opatření **„Koncepce sociálního bydlení“** (MPSV) je metodika pro obce, ORP a kraje, a to konkrétně Cíl III. - *„Na základě definice sociálního bydlení bude vytvořena metodika spolupráce ORP a dalších subjektů na lokální úrovni zaměřená na provázání jednotlivých nástrojů bytové a sociální politiky za účelem trvalého řešení situace cílové skupiny.“*

MPSV v rámci své působnosti řídí a kontroluje výkon státní správy v oblasti sociálních služeb včetně činností sociální práce. **MPSV realizuje kontroly a zajišťuje metodickou podporu výkonu státní správy, např. formou pravidelných setkání s metodiky sociální práce krajských úřadů. V roce 2014 proběhla 4 setkání.**

VÚPSV realizuje projekt TD020141 „**Metodika prevence ztráty bydlení**“ (s finanční podporou TA ČR v rámci programu Omega), jehož výsledkem bude certifikovaná metodika, která by měla být MPSV předána v průběhu roku 2015. Metodika si klade za cíl **posílit výkon sociální práce** zejména na obcích s rozšířenou působností, **včetně aktivního vyhledávání osob ohrožených ztrátou bydlení.**

Agentura pro sociální začleňování v roce 2014 vydala dva materiály „**Prostupné bydlení – metodika**“ a „**Prostupné bydlení – příklady dobré praxe**“.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je průběžně plněno. Zásadní bude podoba výše uvedené metodiky dle *Koncepce sociálního bydlení*.

3 Oblast sociálních služeb

Vicestupňový model sociálního začleňování bezdomovců je v ČR založen především na aplikaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění souvisejících předpisů. Koncepce si proto za cíl v oblasti sociálních služeb vytyčila, že **sociální služby budou lépe reagovat na potřeby lidí bez domova** a osob ohrožených ztrátou bydlení v nepříznivých sociálních situacích spojených s bydlením. Zásadní pro prevenci a řešení bezdomovectví je **včasné a cílené působení sociální práce a funkční a kvalitní systém sociálních služeb. Dosavadní typologie cílových skupin** v rámci výše uvedeného zákona také nereflektovala širokou problematiku bezdomovectví.

Opatření:

5.2.2b Přizpůsobení stávajících kapacit sociálních služeb pro krizové ubytování celých rodin podle identifikovaných místních potřeb.

Gestor: MPSV ve spolupráci se SMO ČR, obcemi, svazky obcí, kraji, poskytovateli sociálních služeb.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhláškách a doporučených postupech. Vznik metodiky bude vázán na věcné řešení sociálního bydlení.

Plnění opatření:

Návrh „**Koncepce sociálního bydlení**“ (MPSV) obsahuje mj. návrh nové sociální služby **Krizové bydlení**. Krizové bydlení bude rychlým nástrojem, jak v případě ztráty bydlení zamezit tomu, aby se lidé ocitli bez přístřeší, příp. v noclehárnách apod. Mělo by tak plnit funkci rychlé záchranné sítě. Krizové bydlení jakožto sociální službu plánuje kraj, dle nařízení zákona o sociálních službách, ve spolupráci s obcemi. Při zajištění krizového bydlení jako nové sociální služby nebude narušena samospráva kraje při tvorbě sítě sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. U osob obývajících krizové bydlení bude stanovena obligatorní soustavná sociální práce (mj. zvyšování kompetencí samostatného bydlení v běžném bytě) na základě posouzení a zhodnocení situace občana/domácnosti a rozhodnutí příslušného úředníka.

Co se týče výše uvedené metodiky, bude se zpracovávat až po schválení zákona o sociálním bydlení (předpoklad do konce roku 2016).

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Plnění opatření je navázáno na vznik Koncepce sociálního bydlení a zákona o sociálním bydlení. V návrhu *Koncepce sociálního bydlení* je obsažena nová sociální služba Krizové bydlení, její finální podoba a včlenění do stávajících systémů je v současné době předmětem jednání.

5.2.2d Doporučení k vytváření bezprahových kapacit pro zimní ubytování bezdomovců, které nebudou mít podobu provizorií, ale budou více využívat stávající jednoduchá ubytovací zařízení (i soukromá), která nejsou v zimní sezóně příliš využita, a to s podporou pro zajištění terénních služeb pro bezdomovce v těchto zařízeních ze strany poskytovatelů sociálních služeb a místní samosprávy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s obcemi, kraji, soukromými ubytovateli a poskytovateli sociálních služeb.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhlášek a doporučených postupů. Vznik metodiky bude vázán na věcné řešení sociálního bydlení.

Plnění opatření:

V dubnu 2014 MPSV navrhlo novou výzkumnou potřebu "**Využití kapacit pobytových zařízení sociálních služeb z hlediska řešení potřeb jejích uživatelů**", která je zaměřena na získání analytických poznatků o práci s potřebami i jejich řešení v rámci kapacit zařízení služeb sociální prevence i služeb sociální péče. Výzkumná potřeba byla vyhlášena Technologickou agenturou České republiky (dále jen „TAČR“) v březnu 2015. V dubnu 2015 proběhlo hodnocení nabídek a byl navržen řešitel. Proces realizace řídí TAČR. **Získané poznatky budou podkladem pro metodické i koncepční změny pro posílení dostupnosti sociálních služeb některým cílovým skupinám, včetně bezdomovců a pro optimální nastavení sítě sociálních služeb.**

V zimním období 2014 – 2015 došlo k **výraznému navýšení lůžek pro přenocování na území hlavního města Prahy**; dále byl také zajištěn **noční terénní program a rozšířené otevírací doby nízkoprahových denních center**. Tato činnost se realizovala za finanční podpory hlavního města Prahy se zapojením a koordinací všech hlavních organizací zajišťující pomoc bezdomovcům na území hlavního města Prahy. Dále jsou otevírána **denní centra v nočních hodinách pro potřebné**. Finančně tuto činnost podporovalo např. **Brno a město Ostrava**.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. Meziresortní pracovní skupina doporučuje ve vytváření bezprahových kapacit pro zimní období nadále pokračovat i v ostatních obcích a zajistit podporu těmto programům (finanční, legislativní, metodickou).

5.2.2f V připravované úpravě systému sociálních služeb podporovat takové rozdělení druhů/činností sociálních služeb, které již nebude primárně zaměřeno na cílové skupiny, ale na potřeby uživatelů. Cílem je, aby žádná skupina včetně osob ohrožených ztrátou bydlení a bezdomovců (dle definice ETHOS) „nevypadla“ ze systému.

Plánované přínosy: provázanost více druhů služeb u jednoho poskytovatele, kontinuální péče, orientace na vývoj potřeb uživatele s ohledem na zvyšování jeho kompetencí, snižování prahu dostupnosti služeb pro uživatele, zvýšení efektivity, větší účinek při spolupůsobení návazných služeb na uživatele.

Gestor: MPSV.

Termín: 2016.

Kroky: Řešení bude navázáno na tvorbu návrhů změn v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, prováděcích vyhláškách a doporučených postupech.

Plnění opatření:

MPSV průběžně zpracovává **návrh na změnu druhů sociálních služeb**. Cílem změn je větší transparentnost celého systému sociálních služeb, zefektivnění financování, snížení administrativní zátěže pro poskytovatele i registrující orgán. Činnosti a úkony by měly být lépe definované. V současné době je zpracováno několik variant návrhů na změnu. Varianty navrhuje 7 – 23 druhů služeb. Preferovaná varianta obsahuje **redefinici služby azylové domy a návrh na vznik nové pobytové preventivní služby, tyto návrhy jsou zpracovávány v souladu s Konceptí sociálního bydlení**. Cílem je, aby tyto služby lépe reagovaly na skutečné potřeby osob v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.

Dále je zpracováváno **nové pojetí nepříznivé sociální situace, které by mělo nahradit koncept cílové skupiny**. Cílové skupiny definované poskytovateli sociálních služeb jsou v mnoha případech příliš široce definované, služba tak může být poskytována osobám, pro které by byl vhodnější jiný druh služby či jiná forma poskytované pomoci (dostačující nebo potřebná). Systém sociálních služeb se pak v určitém rozsahu potýká s nedostatkem kapacit pro osoby, které by daný druh sociální služby nebo formu pomoci potřebovaly akutněji. Nové pojetí nepříznivé sociální situace by mělo těmto situacím předcházet a pomoci jejich řešení do budoucna.

Záměrem výše uvedených změn je **posílení individualizovaného působení sociálních služeb** a rozvíjení jejich schopnosti citlivěji reagovat na potřeby jejich uživatelů/zájemců o sociální službu. Stávající koncept cílových skupin se ve vztahu k uživatelům sociálních služeb ne vždy zcela osvědčuje, **plánované změny naopak posílí spolupůsobení a návaznost sociálních služeb při řešení potřeb konkrétních osob, jejichž individuální situace má vždy vlastní charakteristiky i dynamiku**.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno.

4 Oblast přístupu ke zdravotní péči

Koncepce zdravotní péče o lidi bez domova se na základě usnesení vlády ze dne 28. srpna 2013 č. 666 stala součástí „Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020“. Vychází z dlouhodobého průzkumu a zkušeností v této oblasti. Její hlavní myšlenkou je dostupnost základní péče lidem bez domova. Vymezuje tři složky péče: **terénní, ambulantní a respitní péči**.

Problematika zdraví osob bez domova je **úzce spjatá se sociálními problémy**. **Dobrá spolupráce terénního pracovníka, sociálního pracovníka a zdravotníka je předpokladem úspěchu**. Ze zkušeností z terénu vyplývá, že **nízkoprahové ubytování pro nemocné osoby bez domova vede nejen ke zlepšení zdravotního stavu, ale také poskytuje prostor pro efektivní řešení sociálních problémů**.

Opatření:

5.3.2a Hledat varianty v zapojení zdravotních pojišťoven, krajů a obcí při mapování zdravotního stavu bezdomovců.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: průběžně (2014 – 2020)

Popis opatření: Dostupné poznatky o zdravotním stavu lidí bez domova existují v současné době především u poskytovatelů specializovaných sociálních služeb. Cílem opatření je nastavit systém, jehož aplikací bude možno zjišťovat a vyhodnocovat zdravotní stav lidí bez domova k dalšímu praktickému využití. Je nutno, aby se do tvorby tohoto systému zapojili všichni relevantní aktéři (vedle poskytovatelů sociálních služeb **zejména zdravotní pojišťovny, kraje a obce**).

Kroky:

1. Analýza současných legislativních a finančních nástrojů pro realizaci opatření a návrh postupu.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září 2015

2. Otevření diskuse mezi MPSV, MZ, zástupci poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb (pro bezdomovce) a akademickou oblastí, nalezení konsensu realizace, vytvoření plánu, rozhodnutí o způsobu financování.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září – prosinec 2015

2. Diskuse se zdravotními pojišťovnami a jejich seznámení s plánem mapování zdravotního stavu bezdomovců s cílem získat je pro realizaci.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září – prosinec 2015

3. Seznámení krajů a obcí s rozšířenou působností s plánem mapování zdravotního stavu bezdomovců s cílem získat je pro realizaci.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: září – prosinec 2015

4. Vyhodnocení a formulace doporučení pro případné systémové změny.

Gestor: MPSV + spolupráce MZ, zdravotní pojišťovny, kraje a obce

Termín: červen 2016

Plnění opatření:

Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „MZ“) oslovilo zástupce zdravotních pojišťoven se žádostí o spolupráci ve věci přístupu k řešení problematiky bezdomovectví a obdrželo vstřícnou reakci ve smyslu ochoty jednat na toto téma a hledat řešení. Zdravotní pojišťovny jsou zřízené zákonem, kterým je vymezena jejich působnost a možnost využití přidělených zdrojů ze systému veřejného zdravotního pojištění. MZ bude pokračovat v jednáních nejen se zdravotními pojišťovnami, ale také gestorem a dalšími spolupracujícími subjekty tak, aby byl naplněn termín daného opatření.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

V rámci plnění tohoto opatření neurčil Návrh realizace Koncepce **pro rok 2014 žádný termín**, nicméně **MZ již v uvedeném roce podniklo kroky k zabezpečení plnění tohoto opatření.**

5.3.2b Hledat možnosti zabezpečení zdravotní péče v terénu včetně zapojení krajů a obcí a možnosti zapojení ze strany zdravotních pojišťoven; změna systému vykazování a administrace (péče v terénu pojišťovnam šetří velké množství finančních prostředků), zjištění možnosti legislativních úprav.

Gestor: MZ ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami a Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně. Zahájit jednání s pojišťovnami do konce roku 2013.

Kroky:

1. MZ vyzve VZP ČR a SZP ČR, aby jmenovaly své zástupce do Meziresortní pracovní skupiny.

2. MPSV, MZ ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou následně projednají se zástupci pojišťoven možnosti zabezpečení zdravotní péče v terénu.

Gestor: MZ ve spolupráci s MPSV

Termín: 2014

Plnění opatření:

Z důvodu personálních změn na MZ byl nově určen zástupce MZ v Meziresortní pracovní skupině a osloveny zdravotní pojišťovny o aktualizaci/nominaci zástupce.

Zástupci MPSV jsou dále členy *Meziresortní pracovní skupiny k řešení problematiky sociálně zdravotního pomezí*. Tato skupina se však zaměřuje na dlouhodobou sociálně zdravotní péči v pobytových zařízeních, terénní péči se věnuje jen okrajově.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. Z důvodu personálních změn na dotčených resortech bylo plnění opatření opožděno. Navrhuje se posun termínu zahájení jednání s pojišťovnami „do konce roku 2015“.

5.3.2g Realizace vzdělávacích seminářů se zdravotnickou tematikou pro sociální pracovníky (pracovníci nízkoprahových služeb pro osoby bez domova, terénní pracovníci apod.). Podpora a rozvoj spolupráce s organizacemi, které pracují s touto skupinou (výměna dobré praxe a zkušeností v oblasti poskytování zdravotní péče). Zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ, s kraji, AKČR.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešeno v návaznosti na opatření 5.3.2h.

Plnění opatření:

MPSV podporuje **aktivity metodického a vzdělávacího charakteru, které se týkají problematiky dostupnosti zdravotní péče v terénu**. FDV realizuje projekt "Podpora neformálních pečovatелů". V rámci tohoto projektu probíhal v r. 2014 výzkum pečujících osob, z něhož vyplývá **nespokojenost neformálních pečovatелů s úrovní dostupnosti zdravotní péče v terénu**. V konzultačním procesu v rámci návrhu vzdělávacího programu pro sociální pracovníky, kteří pracují s pečujícími osobami, **bylo navrženo zahrnutí metod koordinace a celkové podpory při zajišťování zdravotních služeb**. Tyto nově získané kompetence pak bude moci sociální pracovník obce či ÚP ČR využít i ve vztahu k cílové skupině bezdomovců při zprostředkování potřebné péče. Tento návrh byl do pilotní verze vzdělávacího kurzu přijat. Výstupem v rámci projektu je **pilotní návrh kurzu, který bude pilotně odzkoušen v roce 2015**.

MZ v současné době dopracovalo návrh řešení následné a dlouhodobé péče v oblasti poskytování zdravotní péče. Vyřešení kompetencí MPSV a MZ v této oblasti je nutným předpokladem pro plnění tohoto opatření. Tato problematika je řešena v rámci **Meziresortní pracovní skupiny k řešení problematiky sociálně zdravotního pomezí**.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je průběžně plněno.

5.3.2h Realizace společných odborných a vzdělávacích setkání pracovníků sociálních služeb a zdravotnických zařízení. Podpora a spolupráce partnerství různých subjektů v oblasti řešení problematiky bezdomovectví. Zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU a případné vytvoření mechanismů pro jejich financování.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MZ.

Termín: Průběžně.

Kroky: Odborná setkávání pracovníků sociálních služeb a zdravotnických zařízení jsou realizována zejména v pracovních skupinách, které sestavuje MPSV k různým tématům vztahujícím se ke zdravotně sociálnímu pomezí (například koordinace rehabilitace, dlouhodobá péče).

V oblasti vzdělávání je činný **Fond dalšího vzdělávání** (státní příspěvková organizace MPSV), který za tímto účelem realizuje různé projekty.

Případnou podporu opatření je možné taktéž zahrnout do výzev v rámci investiční priority 2.1 a 2.2 OPZ (vyhlášení výzev - do 1. pol. 2015).

Plnění opatření:

Za účelem podpory spolupráce a partnerství různých subjektů v oblasti řešení problematiky bezdomovectví, potažmo sociálního začleňování, působí při MPSV několik odborných skupin. **Jedna z nich je zaměřena na přípravu návrhu právní úpravy koordinace rehabilitace, která systémově upraví kromě léčebné i sociální a pracovní rehabilitaci a také prostupný systém sociální a pracovní rehabilitace osob se zdravotním postižením.**

Zásadní je činnost **Komise pro sociální začleňování**, která vznikla na základě Usnesení vlády ČR ze dne 19. května 2003 č. 476, ke zřízení meziresortní Komise pro přípravu Společného memoranda o sociálním začleňování a Národního akčního plánu sociálního začleňování“, a jejich expertních skupin. Expertní skupinou výše uvedené Komise je t. č. mj. **Meziresortní pracovní skupina pro řešení problematiky bezdomovectví**, která je na základě bodu II.2 usnesení vlády ze dne 28. srpna 2013 č. 666 monitorovacím orgánem „Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020“.

Uvedená Komise je dle svého statutu (Příloha 1 příkazu ministra č. 9/2008, dostupný na <http://www.mpsv.cz/cs/9120>) stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem ministra práce a sociálních věcí v oblasti sociální politiky se zaměřením na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení. **Komise zejm. řídí a koordinuje přípravu a zpracování koncepcí, strategií a plánů v oblasti sociálního začleňování a vyhodnocuje jejich naplňování. Komise zajišťuje převzetí spoluzodpovědnosti všech zastoupených orgánů veřejné správy, nestátních institucí, akademické sféry, zaměstnavatelských organizací apod. za zformulování a následné provádění komplexní politiky boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v ČR.** Členové Komise i výše uvedené Expertní skupiny se aktivně podílejí na tvorbě a připomínkování zpráv o plnění „Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020“ (zprávu za rok 2014 projednala vláda dne 24. 6. 2015), resp. „Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020“, OPZ a dalších zásadních dokumentů z oblasti sociálního začleňování.

Z pohledu financování je v OPZ je se všemi typy činností uvedených v opatření 5.3.2h rámcově počítáno, na základě specifikace gestora bude dojednána vhodná forma realizace.

MZ potvrzuje ochotu se na této aktivitě podílet.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je průběžně plněno.

5.3.2ch Vyhodnocení využití Fondu evropské pomoci nejvíce deprivovaným osobám pro poskytování potravinové pomoci jako prevence podvýživy a zhoršeného zdravotního stavu.

Gestor: MPSV.

Termín: Průběžně.

Kroky:

V zájmu vyšší kvality a lepšího vypracování každého operačního programu a posouzení účinnosti a efektivity Fondu evropské pomoci nejvíce deprivovaným osobám (dále jen „FEAD“) pro poskytování potravinové a základní materiální pomoci budou vypracována předběžná a následná vyhodnocení (průběžné a závěrečné). Tato vyhodnocení budou založena na relevantních údajích a ve vhodných případech doplněna průzkumy prováděnými u nejchudších osob, jež čerpají pomoc z operačního programu. Pro účely průběžného a závěrečného vyhodnocení vypracuje Evropská komise metodiku. Při vyhodnocení FEAD a vypracování metodiky vyhodnocení bude zohledněna skutečnost, že pojem deprivace je značně složitý a vícerozměrný. Vyhodnocení budou rovněž respektovat soukromí konečných příjemců a budou prováděna takovým způsobem, aby nejchudší osoby nebyly stigmatizovány.

Vyhodnocení využití finančních prostředků z FEAD bude v rámci implementace provedeno před schválením operačního programu ze strany Evropské komise (ex-ante evaluace), a to již v roce 2014. Z podnětu Evropské komise bude provedeno vyhodnocení v průběhu implementace FEAD (do 31. 12. 2018) a po ukončení operačního programu (do 31. 12. 2024). Pro vypracování vyhodnocení ze strany Komise provede členský stát vyhodnocení mezi příjemci pomoci, a to dle metodiky schválené Komisí (v roce 2017 a 2022).

Plnění opatření:

V průběhu roku 2014 probíhaly přípravy implementace **„Operačního programu potravinové a materiální pomoci“** (dále jen „OP PMP“). Dne 10. září 2014 byl OP PMP na národní úrovni schválen vládou ČR. Následně byl program odeslán ke schválení Evropské komisi (dále jen „EK“), která v rámci formálního dialogu program posoudila a vyjádřila své připomínky dne 30. října 2014. MPSV předložilo EK dodatečné informace k OP PMP a zároveň v rámci principu partnerství proběhly prostřednictvím Pracovní skupiny pro přípravu OP PMP konzultace se zúčastněnými stranami. Revidovaný operační program MPSV předložilo EK dne 20. listopadu 2014.

EK dne 11. prosince 2014 rozhodla o schválení finanční podpory z FEAD pro provádění OP PMP v ČR. Aktuálně je připravována implementace OP PMP v podmínkách ČR.

Plnění povinností spojených se sledováním dopadů a jejich vyhodnocení řídicím orgánem je zakotveno v *Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 223/2014 o Fondu evropské pomoci nejchudším osobám* (FEAD) čl. 32, bod 4 e). Řídicí orgán OP PMP připravuje evaluační strategii, která vychází z implementačních postupů a která bude naplňována v průběhu programového období tak, aby byly splněny podmínky pro provádění programu nastavené EK a rovněž aby byly výstupy a hodnocení uplatnitelné pro nastavení národní strategie boje s chudobou.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je průběžně plněno.

5 Oblast informovanosti, zapojení a spolupráce

Základ efektivního řešení bezdomovectví spočívá v **porozumění problematice a ve znalosti o možnostech jejího řešení**. Problematika bezdomovectví je však v ČR poznamenána **poznatkovým deficitem**, a to jak na straně veřejnosti, tak u tvůrců politik. Chybí přesnější empirické poznatky, které umožňují efektivní tvorbu a realizaci veřejných politik zaměřených na její řešení a prevenci. Fakt, že údaje o bezdomovcích nejsou detailněji známy, **znesnadňuje také mezinárodní srovnání**. Problémem je také **popírání existence problému** z důvodu nedostatečné informovanosti o jeho existenci.

Mezi cíle, které Koncepce v oblasti informovanosti stanovuje, patří vyhodnocení **vytvoření provázaného informačního systému**, který bude splňovat podmínky pro statistiku, evidenci, komunikaci, mobilitu bezdomovců i využívání sociálních služeb. Dále koncepce jako důležitý cíl stanoví aplikaci **evidence-based policy** a spolupráci resortů/útvárů/úrovní veřejné správy při tvorbě politik vedoucích k prevenci a řešení bezdomovectví. V neposlední řadě je velmi důležité zavést účinný systém **primární prevence** prostřednictvím **vzdělávání a osvěty**.

Opatření:

5.4.2b Vyhodnocení možnosti využití Modelu mapy pro sledování sociálních jevů, které souvisí se sociálním ohrožením nebo vyloučením jako výstupu individuálního projektu MPSV Podpora procesů v sociálních službách.

Gestor: MPSV.

Termín: 2015.

Kroky:

1. Vyvinutí softwaru pro sledování sociálních jevů (GIS, MIS).

Gestor: MPSV

Termín: Do konce roku 2014

2. Analýza využitelnosti GIS a MIS map v prevenci a řešení bezdomovectví.

Gestor: MPSV

Termín: 2015

Plnění opatření: Pro výzkum a prevenci bezdomovectví vytváří MPSV „**Informační systém na sledování sociálních jevů na republikové úrovni**“, který bude **mapovat výskyt bezdomovectví a dalších nepříznivých sociálních jevů na republikové úrovni** (až na úroveň obce s rozšířenou působností). Tento nástroj bude především založen na sběru statistických dat a jejich vyhodnocení a poskytne dostatečný přehled o výskytu daného jevu a sociálních jevů s ním souvisejících. Bude sloužit i jako nástroj srovnávací v rámci jednotlivých krajů. Výstup projektu bude k dispozici do 31. prosince 2015.

Stanovisko Meziřesortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno dle harmonogramu.

5.4.2c Uspořádání první národní konsensuální konference o bezdomovectví za účelem nalezení shody a všeobecné podpory pro další směřování politiky v oblasti řešení bezdomovectví.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziřesortní pracovní skupinou.

Termín: 2014.

Popis opatření: „Konsensuální konferenci“ lze popsat jako veřejný průzkum, v jehož středu stojí porota, která má posoudit společensky kontroverzní téma. Odborníci předloží porotě důkazní materiály, ta může nejprve klást otázky a poté posuzuje důkazy v soukromí, z čehož vzejde její výsledné stanovisko. Cílem je rozpoutat mezi odborníky a zainteresovanými skupinami debatu na kontroverzní téma, a přispět tak k posouzení tématu za účelem dalšího rozhodování. Evropská konsensuální konference o bezdomovectví v prosinci 2010 v Bruselu byla první takovou konferencí v sociální oblasti na evropské úrovni. Jako významný precedens posloužila francouzská konsensuální konference o bezdomovectví na celostátní úrovni „Sortir de la Rue“ (Opustit ulici), která se konala v Paříži v listopadu 2007. Pro přípravu a realizaci konsensuální konference o bezdomovectví v ČR lze využít zkušenosti jak z francouzské, tak z evropské konsensuální konference.

Kroky:

1. Zajištění finančních prostředků na uskutečnění konference prostřednictvím rozpočtového opatření.

Gestor: MPSV

Termín: únor 2014

2. Stanovení štábu přípravného výboru (odborného garanta a asistenta).

Gestor: MPSV a Meziřesortní pracovní skupina

Termín: březen - duben 2014

3. Práce přípravného výboru (několik setkání v Praze, elektronická komunikace).

Gestor: MPSV a Meziřesortní pracovní skupina

Termín: duben 2014 – listopad 2014

4. Konání odborné mezinárodní konsensuální konference.

Gestor: MPSV a Meziřesortní pracovní skupina

Termín: listopad 2014

5. Zveřejnění závěrečné zprávy poroty, poslední setkání přípravného výboru, vyhodnocení konsensuální konference.

Gestor: MPSV a Meziřesortní pracovní skupina

Termín: prosinec 2014

5. Zajištění šíření výstupů z odborné mezinárodní konsenzuální konference.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: prosinec 2014

Plnění opatření:

Opatření je splněno. Ve dnech 26. a 27. listopadu 2014 se na půdě Poslanecké sněmovny konala první národní **Konsenzuální konference o bezdomovectví v České republice**. Záštitu nad konferencí přijaly Mgr. Michaela Marksová, ministryně práce a sociálních věcí, Ing. Jaroslava Jermanová, 1. místopředsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a Mgr. Jana Hanzlíková, náměstkyně ministryně práce a sociálních věcí pro ochranu práv dětí a sociální začleňování.

Přípravný výbor Konference byl složen ze zástupců MPSV, dalších resortů, expertů na bezdomovectví z akademické sféry, ze zástupců poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb a dalších. Konference byla připravována od jara 2014.

Nabídku **členství v porotě** přijaly tyto významné osobnosti:

- Mgr. Anna Šabatová, PhD. (Veřejná ochránkyně práv),
- MUDr. Martin Hollý (lékař, psychiatr),
- prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc. (ekonom),
- prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc. (sociolog),
- PhDr. Vladimír Špidla (hlavní poradce předsedy vlády),
- Mgr. Miloš Rejchrt (evangelický farář), kterého si porotci zvolili za předsedu.

Konsenzuální konference o bezdomovectví v České republice se zabývala **5 klíčovými otázkami**:

1. Co znamená pro společnost bezdomovství?
2. Jaká by měla být míra solidarity veřejnosti s lidmi bez domova?
3. Jestliže platí, že prevence je efektivnější a levnější než následné řešení vzniklé situace, proč v české společnosti prevence bezdomovství absentuje?
4. Jak uskutečňovat komplexní sociální, zdravotní a další služby lidem bez domova?
5. Jakou roli by měli hrát různí aktéři (veřejná správa na všech úrovních, poskytovatelé služeb, volení představitelé, sdělovací prostředky, lidé bez domova) k dosažení synergie?

Ke každé klíčové otázce vystoupilo **tři až šest expertů prezentujících** specifickou odpověď. Postoj každého experta se projevil v několika jasných sděleních směřujících k porotě. Každému expertovi mohla porota položit dva doplňující dotazy. Další dotaz mohl být položen z pléna. **Na konferenci vystoupilo celkem 24 expertů, včetně 7 lidí bez domova.**

Konference se v plénu zúčastnili poslanci, zástupci obcí a krajů včetně zastupitelů, obecních a krajských úřadů, vědci, zaměstnanci ministerstev, poskytovatelé sociálních a zdravotních služeb, sociální pracovníci, zástupci realitních kanceláří a majitelů bytového fondu, zástupci Probační a mediační služby ČR, lidé se zkušeností života bez domova nebo zástupci médií.

Konsensuální konference a především její výstupy přispějí k **nalezení shody pro další směřování politiky v oblasti řešení bezdomovectví**. Jedním z důvodů konání konference je také **kultivace veřejné debaty o problematice bezdomovectví**. Role MPSV spočívala ve facilitaci celé akce a v následné podpoře šíření dosažených konsenzuálních výstupů. **Výstupy konference směřují ke všem zúčastněným včetně MPSV, které přijalo konsenzuální stanovisko poroty jako podklad pro další strategické směřování v oblasti politiky prevence a řešení bezdomovectví**. Závěrečné stanovisko poroty bylo zveřejněno v březnu 2015, v dubnu 2015 MPSV vydalo sborník z konference. **Podrobné informace o konferenci vč. výše uvedeného sborníku jsou k dispozici na stránkách www.bezdomovectvi.info.**

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je splněno ve všech bodech. Jeho průběh je hodnocen velmi pozitivně.

5.4.2d Vyhodnocování existujících zahraničních i domácích výzkumů v oblasti bezdomovectví a jejich aplikace do politik ČR. Realizace a financování výzkumů zaměřených na získání chybějících klíčových dat o bezdomovectví se zvažuje spolupráce s vysokými školami. Spolupráce se zahraničními partnery v oblasti získávání, vyhodnocování a aplikace dat a nástrojů při zvažování možnosti financování vybraných opatření z fondů EU.

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV, Sociologickým ústavem, ÚV.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: Zásadní bariérou pro řešení problematiky bezdomovectví je nedostatek relevantních dat o problematice bezdomovectví. Problémem je dostupnost informací o bezdomovcích dle ETHOS, o fungování existujících služeb, jejich financování a dostupnosti, absence hodnocení dosavadních politik ve vztahu k bezdomovectví. Pro tvorbu efektivních politik v oblasti prevence a řešení bezdomovectví je zásadní systematické, pravidelné a dlouhodobé sledování dat o osobách dle ETHOS v rámci ČR. V současnosti jsou důležitým zdrojem informací dosud málo prozkoumané zahraniční zdroje. Potřebné je též získávání dat srovnatelných v rámci EU (státy, které používají definici ETHOS).

Kroky:

1. Zadání a vypracování analýzy zaměřené na vyhodnocení existujících a chybějících dat (VÚPSV).

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV a Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 2015

2. Nastavení spolupráce VÚPSV a Meziresortní pracovní skupiny, vzájemné pravidelné setkávání nad průběžnými výstupy analýzy, plánování dalšího postupu.

Gestor: MPSV ve spolupráci s VÚPSV a Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 2014-2015

3. V rámci pravidelných setkání Meziresortní skupiny vyhodnocování potřeb realizace analýz/výzkumů zaměřených na doplnění chybějících dat a pořádání výzkumných konferencí, financovaných z OPZ.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Průběžně

Plnění opatření:

MPSV navázalo velmi úzkou spolupráci s VÚPSV, který v minulém roce vytvářel pro ministerstvo několik analýz zabývajících se bezdomovectvím a sociálním vyloučením. Na konci roku 2014 byla MPSV předána rozsáhlá analýza s názvem **„Vyhodnocení existujících domácích výzkumů a dat v oblasti bezdomovectví a návrh dalšího postupu k získávání chybějících klíčových dat o bezdomovectví v ČR nezbytných pro vytváření politik zaměřených na tuto cílovou skupinu“**. V průběhu roku 2014 vznikaly také výzkumné práce **„Role lokálních vlád při řešení problémů sociálního začleňování“** a **„Chudoba, deprivace a sociální vyloučení v České republice s důrazem na děti a domácnosti vychovávající děti“**. Tyto materiály již MPSV převzalo, a to v březnu a květnu 2015.

Dále VÚPSV realizuje projekt TD020141 **„Metodika prevence ztráty bydlení“** (s finanční podporou TA ČR v rámci programu Omega), jehož výsledkem bude certifikovaná metodika, která by měla být MPSV předána v průběhu roku 2015. Metodika si klade za cíl **posílit výkon sociální práce** zejména na obcích s rozšířenou působností, **včetně aktivního vyhledávání osob ohrožených ztrátou bydlení**.

Aktuálně probíhá **finalizace výzkumů, které vyhodnocují fungování systémů dostupného bydlení** ve dvou městech v ČR. Výzkum, který zadala ASZ, poukazuje na neúspěšnost klientů v systémech dostupného bydlení a faktory, které ji ovlivňují. Jeho výsledky bude vhodnou formou komunikovat jak vůči partnerským ústředním orgánům, tak zejména vůči samosprávám a neziskovým organizacím (provozovatelům programů zaměřených na bydlení).

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je průběžně plněno. Proběhlo zadání a vypracování výše uvedené analýzy zaměřené na vyhodnocení existujících a chybějících dat. **Výsledný materiál je hodnocen jako komplexní.** **Meziresortní pracovní skupina dále upozorňuje na to, že je třeba dále se věnovat krokům 2. a 3. a nastavit pravidelné setkávání pracovní skupiny a spolupráci s VÚPSV.**

5.4.2e Šíření informací a dobré praxe o řešení problematiky bezdomovectví mezi tvůrci sociálních politik na všech úrovních správy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MMR, MV, Agenturou pro sociální začleňování, SMO ČR, AK ČR, Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně.

Kroky: Řešeno v návaznosti na 5.4.2i (viz níže).

Plnění opatření: Rozšířit informovanost o problematice bezdomovectví a příkladech dobré praxe mezi širokou odbornou veřejností bylo jedním z cílů **Konsensuální konference o bezdomovectví v ČR**, která proběhla v listopadu 2014 – podrobněji viz plnění opatření **5.4.2c**. Závěrečné stanovisko poroty bylo zveřejněno v březnu 2015, v dubnu 2015 pak vyšel **sborník z konference** v nákladu 1000 ks, který byl rozeslán relevantním aktérům.

V březnu 2014 proběhla „**Národní konference o zdravotní péči o lidi bez domova**“ Armády spásy ČR, jejíž zástupce je členem Meziresortní pracovní skupiny. Konference se zabývala otázkami: Jaká vůbec je současná praxe? S jakými zdravotními problémy se lidé bez domova nejvíce potýkají? Jaké jsou největší překážky v poskytování zdravotních služeb těmto osobám? Jaká je praxe v zahraničí?

MUDr. Andrea Pekárková (členka Meziresortní pracovní skupiny) připravuje v rámci plnění tohoto opatření publikaci ve spolupráci s nakladatelstvím Facta Medica „**Pouliční medicína**“. Tato kniha by měla sloužit jako **vůbec první učebnice pouliční medicíny a příručka pro lékaře v ČR**. Měla by být vydána do konce roku 2015. Dále pokračuje spolupráce s **3. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy v Praze**, kde fungují programy s mediky, nově se tato součinnost zavádí i v Brně.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je průběžně plněno.

5.4.2f Sociální začleňování bezdomovců s podporou podnikatelského sektoru (podpora sociálního podnikání zaměřeného na bezdomovce nebo osoby ohrožené ztrátou bydlení, programy zaměstnávání cílové skupiny, veřejně prospěšné činnosti podniků) a zvážení možnosti financování vybraných opatření z fondů EU a případné vytvoření mechanismů pro jejich financování.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MPO, podnikatelskými subjekty a zaměstnavateli.

Termín: Od 1. pol. roku 2014.

Kroky:

1. Při realizaci aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen „APZ“) reflektovat bezdomovectví jako sociální znevýhodnění vedoucí k sociálnímu vyloučení či ohrožení sociálním znevýhodněním. ad Podpora sociálního podnikání zaměřená na bezdomovce a osoby ohrožené bezdomovectvím:

Na úseku politiky zaměstnanosti je rozhodná podpora zejména konkrétních znevýhodněných osob, nikoliv podnikatelských subjektů, a v zásadě i v případě možné podpory sociální ekonomiky (spíše na bázi účelně vytvářených pracovních míst) bude probíhat v rámci podpory znevýhodněných osob prostřednictvím nástrojů APZ, tedy dle výše uvedeného bodu.

Gestor: MPSV

Termín: průběžně

2. Podpora sociálního podnikání bude řešena prostřednictvím OPZ (investiční priority 2.1, specifický cíl 2 - rozvoj sektoru sociální ekonomiky). Bezdomovci jsou v současném období jednou z cílových skupin, na kterou mohou být zaměřeny podniky v rámci podpory sociálního (integračního) podnikání. V OPZ je předpoklad, že budou opět explicitně uvedeni ve vyhlašovaných výzvách jako cílová skupina pro tento typ projektů.

Gestor: MPSV ve spolupráci s MPO, podnikatelskými subjekty a zaměstnavateli

Termín: V roce 2014 proběhne příprava výzev, předpokládaný termín vyhlášení 1. pol. roku 2015.

Plnění opatření:

V současné době s ohledem na ukončování aktivit OP LZZ 2007 – 2013 jsou již uzavřeny příslušné výzvy (výzva č. 30) k předkládání projektů na podporu sociálního podnikání, nicméně realizace podpořených projektů nadále probíhá. Zároveň je realizován projekt „Podpora sociálního podnikání v ČR“, který vytváří podpůrnou síť pro sociální podnikatele.

MPSV připravilo projektový záměr na pokračování aktivit na podporu sociálního podnikání v rámci OP Z, předpokládaný začátek realizace je počátkem roku 2016 a plynule tak naváže na stávající podporu.

MPSV je dále zastoupeno a aktivně se účastní pracovní skupiny vytvořené při Úřadu vlády ČR k vytvoření věcného záměru zákona o sociálním podnikání.

Vznikl také program **Restart@Siemens**, který vytvoří několik pracovních míst pro lidi bez domova. Záštitu tomuto programu poskytla ministryně práce a sociálních věcí, Mgr. Michaela Marksová. Ve spolupráci s partnerskými neziskovými organizacemi Siemens vybere jednotlivce, kteří o svůj domov přišli bez vlastního zavinění a mají ty nejlepší předpoklady vrátit se do běžného života. Těm v souladu s jejich schopnostmi, znalostmi a zkušenostmi nabídne **roční pracovní smlouvu** na odpovídajícím místě ve výrobních závodech nebo prodejních jednotkách. Když se jednotlivci vybraní do programu osvědčí, budou v práci pro Siemens pokračovat. Kromě roční pracovní smlouvy, která může být prodloužena, bude Siemens po dobu jednoho roku účastníkům programu hradit **náklady na ubytování a také jim budou náležet stejné benefity, jako ostatním zaměstnancům v daných lokalitách**. Armáda spásy, Charita ČR a NADĚJE doporučí do programu kandidáty, kterým pak budou po dobu jednoho roku poskytovat **sociální poradenství**. S integrací do místních komunit účastníkům programu pomohou podpůrné skupiny dobrovolníků z řad zaměstnanců společnosti Siemens.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno dle harmonogramu.

5.4.2i Provádění osvětových aktivit v oblasti bezdomovectví zaměřených na širokou veřejnost informujících také o specifikách jednotlivých skupin bezdomovců (starší osoby, mladí, ženy, příslušníci národnostních menšin, osoby se zdravotním postižením, LGBT osoby).

Gestor: MPSV ve spolupráci se SMO ČR, AK ČR, MV, MLP, Meziresortní pracovní skupinou.

Termín: Průběžně.

Popis opatření: Ve společnosti převládá velice kritický a stereotypní názor na bezdomovce. Změnit tento pohled je otázka dlouhodobé práce skrze zviditelňování příkladů případů dobré praxe a cílené informační, osvětové a vzdělávací aktivity. Problematika bezdomovectví nemá jednoduché řešení a vyžaduje vícerozměrný přístup se zapojením veřejné správy, občanské společnosti, výzkumné a vědecké veřejnosti i bezdomovců samotných (zde se nabízí prezentace samotnými bezdomovci – divadlo, sportovní utkání, soutěže, časopisy, apod. jako součást sociálního začleňování). Zásadní pro předcházení bezdomovectví je osvěta, tj. cílené působení na celou veřejnost. Nezbytné je také cílené dlouhodobé působení na instituce a osoby, které s bezdomovci pracují, či se zabývají bezdomovectvím. Významnou roli zde hraje koordinovaná spolupráce a výměna informací mezi aktéry (např. ve formě pořádání seminářů, školení a různých kurzů).

Kroky:

1. Zavedení spolupráce aktérů se zastřešujícím subjektem veřejné správy v oblasti sociálního začleňování a propojení teoretického rozměru akcí s praktickými zkušenostmi.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: 2014

2. Vytvoření webové stránky (MPSV) s aktuálními informacemi a příklady dobré praxe, šíření informací prostřednictvím odborných seminářů zaměřených na tvůrce sociálních politik na všech úrovních správy.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Průběžně

3. Propojení s kampaní osvěty pro veřejnost.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziresortní pracovní skupinou

Termín: Průběžně

Plnění opatření:

Na místní úrovni je zde snaha tyto aktivity realizovat. Konkrétně např. Armáda spásy ve spolupráci s Magistrátem hl. města Prahy realizuje každoročně konferenci, která je tematicky zaměřená na určitou oblast bezdomovectví. V roce 2014 byla tématem konference zdravotní péče, v letošním roce jsou tématem ženy bez domova.

Jedním z cílů **Konsensuální konference o bezdomovectví v ČR**, o které podrobněji pojednává bod 5.4.2c, bylo **působit na stereotypní představy**, které má o bezdomovcích značná část veřejnosti. Kromě samotné konference, na které mj. vystoupil i mediální expert a která byla pokryta audiovizuálními i internetovými médii, k tomuto účelu slouží také **webové stránky konference** www.bezdomovectvi.info, na kterých je přístupné velké množství odborných materiálů zabývajících se bezdomovectvím v ČR.

Koncepční a strategické dokumenty týkající se bezdomovectví, jsou umístěny na internetových stránkách MPSV www.mpsv.cz. **Bezdomovectví z hlediska genderových specifíků je jedním z témat vládní „Strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 - 2020“.** Tento materiál je dostupný na internetových stránkách ÚV ČR www.vlada.cz.

Stanovisko Meziřesortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně. Aktivitu MPSV vnímá Meziřesortní pracovní skupina spíše pouze v návaznosti na Konsenzuální konferenci. Meziřesortní pracovní skupina má zájem více se podílet na přípravách projektových záměrů pro realizaci v rámci OP Z.

5.4.2j Vytvoření konkrétních a jasných návodů, co dělat v nepříznivé situaci spojené s bydlením, pro osoby ohrožené ztrátou bydlení a bezdomovce reagující i na specifické potřeby různých skupin bezdomovců (starší osoby, mladí, ženy, příslušníci národnostních menšin, osoby se zdravotním postižením, LGBT osoby), pro pracovníky ve zdravotních a sociálních službách, zaměstnance ÚP ČR, strážníky obecní policie a příslušníky Policie ČR aj.

Gestor: MPSV ve spolupráci s Meziřesortní pracovní skupinou, MLP, ÚV, MMR, MZ, MV, ÚP ČR

Termín: 2015 (v návaznosti na 5.1.2i a 5.1.2n)

Popis opatření: Postupy práce s bezdomovci jsou v mnoha směrech poznamenány nechtívím, neznalostí či odmítáním a na druhé straně velkou obětavostí a nesobeckou ochotou pomáhat. Schopnost různých aktérů spolupracovat v řešení nepříznivé situace klienta spojené s bydlením je často nízká. Pro to, aby bylo možné tuto situaci alespoň z části vyrovnat, je nezbytné, aby aktéři této péče byli vybaveni potřebnými znalostmi a dovednostmi. Součástí řešení této situace musí být též zpracovávání, publikování a zavádění dobrých zkušeností a ověřených metodik. Znamená to mj. i aktivní spolupráci s bezdomovci samotnými, především se skrytými bezdomovci. Bez perspektivy bydlení s podporou či „sociálního bydlení“ nelze tuto oblast aktivit realizovat.

Kroky:

1. Zvážení možnosti financování opatření z prostředků současného OP Lidské zdroje a zaměstnanost/OP Technická pomoc/OPZ (2014 – 2020).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. 2014

2. Zjištění potřeb a zkušeností aktérů z praxe.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 2. pol. 2014

3. Vytvoření (jednoduchých a uživatelsky přístupných) návodů pro různé nepříznivé situace spojené s bydlením (při zvážení míry variability těchto situací).

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina

Termín: 1. pol. 2015

4. Distribuce uvedených návodů jednotlivým přímým aktérům, osobám ohroženým bezdomovectvím a bezdomovcům.

Gestor: MPSV a Meziresortní pracovní skupina (tj. včetně ÚV, MMR, MV, MZ, ÚP ČR, SMO ČR aj.)

Termín: 2. pol. 2015

Plnění opatření:

MPSV v současné době zahajuje **jednání o vydání nové publikace, která by se zaměřovala na pracovníky ÚP ČR, ČSSZ a dalších veřejných institucí**, a která by **přehledně a srozumitelně vysvětlovala základní principy nediskriminace a práce s lidmi sociálně vyloučenými a sociálním vyloučením ohroženými**. Účelem této publikace je zajistit přívětivé a důstojné přijetí pro lidi s vážnými existenčními problémy a předejít generalizacím a vzájemné nevráživosti.

V průběhu roku 2014 byly zpracovávány podklady k přípravě OPZ. Probíhalo shromažďování věcných podkladů i pracovní jednání k objemům alokací, evaluačních kritérií, návrhy druhů monitorovacích indikátorů, jejich definice a stanovení vstupních a výsledkových hodnot i specifikace podporovaných aktivit v programovém dokumentu.

Od 11/2014 byl připravován **dotazník pro průzkum řešení bezdomovectví**, určený obecním úřadům s rozšířenou působností. Samotný průzkum byl realizován v únoru 2015, sběr dat ukončen v březnu 2015. Předpokládaný termín odevzdání výsledků statistického zpracování je v květnu 2015. Průzkumu se zúčastnilo 97 % všech obcí s rozšířenou působností v ČR.

Další aktivity budou vázány na změny vyplývající z Koncepce sociálního bydlení MPSV a dalších výše zmíněných návrhů legislativních změn, týkajících se především změny druhů sociálních služeb, apod. Návodů pro řešení nepříznivých situací spojených s bydlením budou předmětem řešení až v druhém kroku, až bude jasné, jak systém bude vypadat.

Stanovisko Meziresortní pracovní skupiny:

Opatření je plněno částečně, došlo k opoždění plnění opatření v souvislosti s posunem termínu Koncepce sociálního bydlení. Navrhuje se posun plnění termínu do 31. 12. 2016.

Příloha č. 1: Seznam zkratk

ASZ	Agentura pro sociální začleňování
ČR	Česká republika
EK	Evropská komise
ESF	Evropský sociální fond
GŘ ÚP ČR	Generální ředitelství Úřadu práce České republiky
IOP	Integrovaný operační program 2007 - 2013
IROP	Integrovaný regionální operační program 2014 - 2020
MD	Ministerstvo dopravy
MK	Ministerstvo kultury
MLP	ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost 2007 – 2013
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007 – 2013
OP VVV	Operační program Věda, výzkum, vzdělávání 2014 – 2020
OP Z	Operační program Zaměstnanost 2014 - 2020
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
ÚV	Úřad vlády ČR
VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí